CENA: 25 GROŠEV

Koroška kronika

IZDAJA BRITANSKA OBVEŠČEVALNA SLUŽBA

Leto III. Posebna velikonočna izdaja, april 1947 Številka 15

„Kaj ni dovolj, kaj ni že čas, o Bog?"
Bog je slišal in tedaj je videl, da je čas.
Vsemogočna roka njegova je odprla vsa
okna na stežaj. V vriskajočih, šumečih,
vročih valovih je planilo solnce v mraz in
noč, izlilo se je v potrta srca in jih na-
polnilo do roba z velikonočno radostjo.

Cankar, Podobe iz sanj.

Aleluja!

Zopet nam je po dolgi zimi svetleje in topleje zasijalo pomladansko sonce in nam prineslo lepše dni, kakor da bi nam narava hotela tudi sama naznaniti Vstajenje. S porajajočo naravo pa se nam zbuja tudi upanje na boljšo in lepšo bodočnost, katere si po temnih dnevih vojne in razrvani povojni dobi vsi tako zelo želimo.

Toda še vedno se zvija svet v bolečinah in trpi. Je li krivda našega malega naroda tako velika, da mora toliko trpeti, predno bo odrešen in bo vstal iz temnih dni, ki so kakor suženjstvo? Tudi Odrešenik je moral trpeti, a trpel je za nas in vse človeštvo — za naše grehe. Saj mora vendar tudi nam zasijati nekoč sonce življenja.

Naj nam ti temni dnevi sedanjosti ne zatemnijo Vstajenja, katerega slavimo v čast Božjo in v trdni veri, da bomo tudi mi nekoč po križevem potu poveličani.

ing. B.

VESELE VELIKONOČNE PRAZNIKE ŽELITA UREDNIŠTVO IN UPRAVA

VELIKONOČNI OBIČAJI

Velika noč, čas vstajenja Kristusovega, je v ljudskih običajih tesno povezana s prerojenjem narave in vstajenjem novega življenja. Istočasno pa ravno v velikonočnih ljudskih običajih tudi pri nas lahko zasledujemo tesno povezanost predkrščanskih obredov, verskih izročil naših pradedov, s krščanskimi obredi.

Tudi sedaj še lahko ločimo med velikonočnimi ljudskimi običaji, navadami ter velikonočnimi cerkvenimi obredi, katere je cerkev v globokem spoznanju življenja postavila na začetek pomladi. V pomladi kraljuje življenje nad smrtjo zime.

Bogat venec običajev in navad se je razpletel nad čudovitimi silami spomladanske narave in ovenčal vzbujajočo vigred. Ko se zemlja osvobodi zimskih okovov, pričenja tudi za človeka nova, nadepolna in svobodnejša doba leta. Vsi narodi na svetu slave po svoje ta čas in po vsem svetu ter vseh časih bomo našli sledove, ko slovesno obhajajo prihod spomladi in prerojenja sonca.

V sledečem ne bomo opisali čisto cerkvenih obredov, marveč le ljudske običaje in navade, kakor so se zlile iz predkrščanskih obredov in običajev s cerkvenimi, ki so nam še danes na Koroškem ohranjeni.

*

Velikonočni prazniki pričnejo med ljudstvom že na 6. postno ali Cvetno nedeljo, končajo pa v sredo po Veliki noči. Cvetna nedelja je dobila svoje ime po svetopisemski posvetitvi in procesiji s palminimi vejicami, katere nadomestujejo v naših krajih za cerkveni obred butare (v narečju pušl, prantl ali obrajtelj, presl'c.)

Butara je v različnih krajih tudi različna. V nekaterih krajih je sestavljena iz po več metrov dolgih leskovih šib, ki so prevezane s tremi ali petimi obroči. Često prevežejo butaro tudi gostejše, vse do vrha in pustijo vmes večje enakomerno razporejene šopke. Drugje zopet nataknejo večji ali manjši šopek na palico, ki je lahko od pol do pet metrov dolg. Po večini pa je butara napravljena na kratki palici, ki jo izluščijo iz divje črešnje. V spodnji del vpletejo brinje, šopek pa napravijo iz smrečja in prepletejo z zeleniko. Butaro okrasijo potem z jabolki, oranžami, papirnatimi rožicami in celo klobase, pirhe, krhlje in fige obesijo na njo ter prevežejo s pisanimi trakovi.

Leske, zeleniko in vrbje za butaro morajo večinoma porezati še na Cvetni petek pred sončnim vzhodom.

V nekaterih krajih skrije kmet v butaro vrečico z različnimi žitaricami in jo nese k »žegnanju«.

Čim otroci oberejo z butare, kar je za pod zob, odpre kmet vrečico in razdeli zrna na poedine vrste ter jih pomeša med semenje, ali pa jih uporabi gospodinja kot posebno hranljivo krmo za kokoši.

Za vsakega gospodarja je posebna čast, če je njegova butara ena največjih. Pred žegnanjem stražijo fantje svoje butare, da jim kdo ne odlomi vršičkov.

Kot posebno nagrado dobi oni, ki je nesel butaro k cerkvi, od gospodinje klobaso, pogačo ali pirhe. V okolici Pliberka in v dolini Bele so še pred leti tekmovali, kdo bo prvi prinesel butaro na dom. Prvi je nato dobil za nagrado dobro polnjeno pogačo. Verjeli so, da bo dotični gospodar tudi pri žetvi prvi in imel več sreče, boljšo košnjo in obilnejšo žetev.

Čim se vrnejo z butarami od cerkve domov, morajo z njimi trikrat okoli hiše in pri tem moliti, kar pravijo, obvaruje hišo pred strelo, ognjem, boleznijo, nesrečo in pred tatovi ter ščiti kokoši pred jastrebi. Ali pa mora popreje vtakniti butaro sredi polja in šele potem odnesti domov. V Rožu nataknejo butaro po »žegnu« najpreje na jablano in jo šele pozneje spravijo pod streho.

Takoj po žegnu okadijo hišo in hlev. Na polje zasadijo tri križce, katere napravijo iz butarnih vejic.

Z butarami pa so povezana tudi druga praznovanja. Tako pravijo na Zili, da pomaga proti omedlevici in nezavesti, če pojemo tri mačice s koščkom surovega masla. Na splošno pa menijo, da pomagajo mačice posvečene butare proti obolenju vratu, če jih vtaknemo v ušesa, proti trganju v ušesih, goveji živini jih dajejo zmlete med krmo. Veje mačic vtaknejo proti streli in toči pod streho, v hiši za tramovje ali na križ, v hlev in na skedenj.

Če se bliža nevihta, vržejo vejice ali mačice od butare na ogenj, ker pravijo, da ščiti dim hišo pred strelo. Vedno, če okajajo hišo, gorijo v kadilnici tudi mačice od butare. Dim od mačic in vejic uporabljajo v Podjuni proti naduhi, zobobolu in revmatizmu. Celo znak G + M + B + nad vrati je često iz butarnih vejic, ker ščitijo pred duhovi. Zato jih zatikajo tudi v gozdovih in na ograjah. Kmetica vtakne sinu pred poroko skrivaj tri mačice v žep, kar mu naj prikliče srečo v zakonu. Če kupijo ali prodajo živino, položijo butaro na prag hleva, predno porinejo živino čezenj. Če odnesejo mrliča iz hiše ali se kdo od domačih preseli, mora zopet ležati butara na pragu.

Ker se začne Velika noč s Cvetno nedeljo, morajo vsi zgodaj iz postelje.

Butara pa pomeni tudi, da je prišla pomlad z novim življenjem v hišo. Njen blagoslov naj se razširi po hiši in zato jo skrbno čuvajo vse leto.

*

Velikonočni običaji pridejo pa šele prav na Veliki četrtek. Od Cvetne nedelje pa do Velikega četrtka ljudje še delajo, na Veliki četrtek pa pričnejo s čiščenjem in olepšavanjem hiše. Začne pa se tudi strogi post. Gospodinje pečejo velikonočno pogačo, kruh in pripravijo gnjat, klobase in pirhe za Veliko noč.

Ko odzvonijo na Veliki četrtek zvonovi zadnjikrat po gloriji, pride za njih molk v znak žalosti do velikonočne sobote. Cerkovnik jih zaveže in na njih mesto stopijo raglje. Pravijo, da »zvonovi leto v Rim«.

Na Spodnji Zili je običaj, da gospodinje zapro ob zadnjem zvonenju zvonov perutnino v klet ali temno shrambo, kjer mora ostati do velikonočne sobote brez hrane. Pravijo, da jo potem vse leto ne nadlegujejo jastrebi, lisice in dihurji. V nekaterih krajih si umivajo ljudje med zadnjem zvonjenjem oči, kar obvaruje pred obolenji lica.

Po večernicah spravijo z oltarjev vse prte in ves kinč.

V Pliberku in Velikovcu prodajajo na Veliki četrtek prve spomladanske cvetice in prvo zelenjavo. Po nekod še na ta dan južinajo samo zelenjavo ali pa krape, ki jih spečejo na olju.

Veliki petek je najbolj tihi dan leta, ki je posvečen križanju Kristusa. Samo opoldne in zvečer moti ropot ragelj sveti mir. V stranski kapelici cerkve je postavljen božji grob. Na stopnicah glavnega oltarja leži velik križ, pred katerim poklekne vsak vernik in poljubi pet ran Kristusovih. Na Zili posujejo verniki žito preko Odrešenika, ki je potem posvečeno. Peščico tega žita vzamejo s seboj in ga posujejo nato na polju, da bi bila žetev obilnejša.

Često zajtrkujejo šele na Veliki petek dopoldne, ponekod pa celo med Velikim tednom ne kadijo in ne pijejo celo vode ne.

Če je na Veliki petek zjutraj slana na polju, ne bo slana v tem letu povzročila škode, dež pa naznanja suho leto. Šele na Veliki petek prične po ljudskem izreku narava živeti. Kar na Veliki petek vsadiš, dobro uspeva; plevel, katerega na ta dan pleješ, ne raste več. Telički, ki se rodijo na Veliki petek, ne žive dolgo, ker je Vel. petek tudi dan nesreče — ko se je obesil Judež.

V okolici Žihpolj in v drugih delih naše Koroške pohitijo na Veliki petek »velikonočni berači«. Kajti prvi dobi troje dar il, jajca, gnjat in pogačo, kdor pa pride pozneje, pa dobi kruh, moko, slanino, klobase ali denar. Obisk na ta dan ni umesten. Zvečer ugasnejo ogenj na ognjišču, ki ga drugače ponekod vse leto ne ugasnejo.

Velika sobota predstavlja pred Velikonočjo najpomembnejši čas krsta stare Cerkve. Vsled tega jo imenujemo med ljudstvom tudi »krstnica«. V cerkvah posvečujejo krstno vodo, katero uporabljajo tudi za škropitev polja. Če umivamo z njo živino, se ne izgubi na planini. Oči ostanejo zdrave. Z njo škropijo hišo, hleve in zakopljejo jo v malih steklenicah na poljih ter posadijo nad njimi majhen križec iz leskove šibe, butare.

Veliko veselje za otroke predstavlja posvetitev ognja. Že na vse zgodaj zanoti mežnar, po večini še s kremenom in suho gobo, pred cerkvijo ogenj, v katerem zažge stare križe, cerkvene klopi in vso neuporabno cerkveno ropotijo, da ne bi prišla v uporabo za nesvete stvari. V Velikovcu so še do srede 19. stol. zažigali v tem svetem ognju lutko iz slame, ki naj bi predstavljala Judeža. Čim je duhovnik posvetil ogenj, vzamejo verniki, po večini fantje, ogenj seboj domov. Večinoma uporabljajo za to suhe lesene drevesne gobe, katere pritrdijo na žico ali daljšo palico in jo tako vrtijo, da jim ogenj do doma ne ugasne. Fant, ki prinese prvi ogenj domov, dobi klobaso, drugi piruh, a kdor pride pozneje, pa ne dobi ničesar. Drugod zopet dobi samo piruh. Pravijo, da hiša, ki ima prva posvečeni ogenj, bo prva požela žito in ga spravila. Velikonočna jedila morajo kuhati na tem ognju. Ne bi smel ugasniti v ognjišču do prihodnje Velike noči.

V Rimu še niso poznali posvetitev ognja in vode, ko je bil to v naših krajih že dolgo običaj. Vsekakor se je ta običaj ohranil še iz predkrščanskih časov, ko so slavili prehod leta.

VELIKONOČNI OGNJI

Ta običaj poznajo le v Južnem delu Koroške. Že dolgo pred Veliko nočjo pripravljajo suha polena in les ali pa uporabljajo za to dračje in grmičje. Severno od Drave zažgejo kresе že v večernih urah krstnice. Do srede XIX. stoletja pa so jih tudi tukaj prižigali šele okrog druge ure po polnoči, kakor v vseh ostalih krajih. Kresi odgovarjajo verjetno spomladanskim kresom prvotnih naseljencev, Keltov, ki so jih prižigali začetkom majnika.

Kjer prižgejo kresove že na krstnico, gredo fantje z bakljami iz vasi h kresnim ognjem. Baklje pripravijo že preje iz borovih ali smrekovih debel, katere precepijo in na soncu dobro posuše. Na enem koncu jih nato še drobno razcepijo in doma pomažejo s smolo. Ko zagorijo kresovi, zažgejo ob njih baklje in gredo izmenoma v vrstah, ali v vijugah ali pa se postavijo v obliki križa ali zvezde, pri čemur često menjajo oblike. Pot je v vsakem kraju običajno že določena. Kjer vodi nizdol, vržejo često baklje po bregu nizdol in tečejo vriskaje za njimi, ali pa se z veliko brzino vrte okoli lastne osi ter drže bakljo vodoravno od sebe, tako da izgleda, kakor da bi se vrtelo ognjeno kolo. S pesmijo in molitvijo gredo od kresa do kresa in v zadnjega vržejo ostanke baklje. Kmetje so zadovoljni, če gre baklja preko njihovega polja, čeprav jim pohodijo ozimino. Pravijo, da ta polja posebno dobro obrodijo. Starejši ljudje gredo med bakljado na polje in molijo za dobro žetev. Ker skoro v vsaki vasi prižgejo več kresov, je pogled posebno z zvišenih krajev lep.

Medtem ko je navada bakljade omejena bolj na Podjuno in tam predvsem na del severno od Drave, srečavamo velikonočne kresove v vsem ostalem že omenjenem področju. Že iz prejšnjih časov so določene vzvišene točke, bregovi in gore, na katerih prižgejo velikonočne kresove. Ko začne kres goreti, moli okoli stoječa množica rožni venec ter gre svečano okoli ognja. Potem poje velikonočne in narodne pesmi. Možnarji zopet pričnejo grmeti in naznanjajo velikonočno nedeljo.

Na Koroškem pa imamo na Veliko noč še drug običaj, t. zv. križne ognje, ki povežejo poganske in krščanske običaje med seboj. Mesto velikonočnih kresov često postavijo ogromne, pet do šest metrov visoke križe iz tramov. Na sprednji strani vdolbijo v tramovje vdolbine v katere položijo pločevino in napolnijo s smolo. Preje so postavljali tudi ogromne monštrance in oltarje. Namesto kresov nato prižgejo te križne ognje, ki nudijo v svojem žaru krasno sliko. Medtem ko ugasne kres in zadonijo prvi zvonovi v velikonočno jutro, gredo ljudje domov in zavžijejo velikonočni zajtrk iz »žegna«. Ponekod zajtrkujejo šele po jutranji maši.

Izvor velikonočnih ognjev leži v poganskih časih. Verjetno je, da so hoteli s tem pomagati soncu preko časa, ko sta spomladi noč in dan enako dolga ter v boju proti demonom, ki ovirajo rast. Zato potrosijo pepel in oglje velikonočnih ognjev po oziminah, da preprečijo slabo žetev.

Ponekod skačejo preko velikonočnih ognjev. Z vzbujajočim velikonočnim jutrom prične zdravilni učinek spomladanskih sil. Zato obide kmet v noči od kresnice na velikonočno nedeljo svoja polja. Tudi sedaj zatikajo na poljih križce iz leskovih vejic, kropijo z blagoslovljeno vodo po poljih, da jih zaščitijo pred točo in sušo. V nekaterih krajih Podjune in Roža še obstoja »velikonočna jutranja molitev« ali »poljska molitev«. Kmet moli ob vzhajajočem soncu obrnjen proti vzhodu z odkrito in povešeno glavo na svojem polju.

Minil je težki čas posta in zopet smejo ljudje jesti mesna jedila. Kdor za Veliko noč je, tega celo leto ne bodo uničile muhe in mušice. V vsaki hiši jedo in postrežejo z »žegnom«. Gospodinja bi vsakogar razžalila, če mu ne bi ponudila »žegna«. Zaročenka da zaročencu tri pisane pirhe, ki so često naslikani z lepimi narodnimi ornamenti. Vsa služinčad dobi kot zasluženo darilo svoj del velikonočnih jedil. Pred leti so pri nas še vrgli po velikonočni južini štiri kosce od jedil skozi okno z željo, da v tem letu ne bi prinesli voda, ogenj, zemlja in zrak nesreče hiši in polju.

*

Predvsem pa so med velikonočnimi jedili pirhi, katerim pripisujemo posebne čarodejne lastnosti pomladi. Manj znano je med podeželskimi otroki, da prinaša zajček pirhe in tudi skrivanje pirhov ter slaščic ni na podeželju tako v navadi kot v mestu.

Velikonočno jajce zakopljejo sredi polja, kar varuje polje pred točo. Ker daje jajce življenje, je med jedili na prvem mestu. Lepo pisane pirhe poklanja dekle fantu in mamica obdaruje z njimi otroke. Na jajca ponekod naslikajo narodne ornamente, ali pa jih pobarvajo z različnimi barvami.

Povsod pa poznamo ob Veliki noči različne igre s pirhi: trkljanje s pirhi, trkanje pirhov in sekanje pirhov. Kakor pa smo že omenili, so tudi pirhi pri »žegnu« in vsepovsod, kjer prav slavijo Veliko noč.

KRSTNICA

Ko na Veliko soboto pri gloriji zopet zadonijo zvonovi po dvodnevnem molku, začne Velika noč. V Rožu tresejo ob prvem zvonenju sadno drevje in položijo debel kamen med vejevje, da bi bogato obrodilo. Ponekod hite dekleta k tekoči vodi in si v njej umivajo lice, da postanejo lepše. Na Zili zakopljejo med zvonenjem tri male križe iz leskovih palic posvečene butare pred prag hiše, hleva in skednja in jih zalijejo s posvečeno vodo. Deloma storijo to tudi že na Veliki petek. V Rožu nabrusijo na Veliko soboto tudi nože, kakor ob Božiču, da bi dobro rezali »žegnana« jedila.

Gospodinja ima polne roke dela. Pripraviti mora pogačo in šartlne, skuhati gnjat, klobase in jajca ter pobarvati pirhe, kajti popoldne je »žegnanje« in Vstajenje. Koj po poldnevu naznanjajo možnarji, da je konec dela in da se prične slavnost.

V večini krajev »žegnajo« pred Vstajenjem popoldne jedila. Žene in dekleta neso v velikih in lepih košarah, katere povežejo z velikim belim ali lepo vezenim prtom, gnjat, prekajeno meso, klobase, pogače, pirhe in hren k »žegnu«. V dolgih vrstah postavijo sredi ladje v cerkvi košare in privzdignejo prte, ko gre duhovnik med vrstami in blagoslavlja. Za cerkovnika in ministranta položijo na prt klobaso in pirh. Ponekod nese košaro k »žegnu« prva dekla, ponekod pa gospodinja sama. Skoro povsod pa je v navadi, da streljajo z možnarji, če gredo k žegnu, še bolj pa, ko se vračajo. Ko je »žegen« končan, se začne tekma, katera ga bo prva prinesla domov, kajti pravijo, da bo dotična vse leto prva pri delu in da bo pri njih tudi žetev najobilnejša. V Rožu pa pravijo še, da bo dotično dekle istega leta dobilo ženina — seveda če ga že nima.

K bolj oddaljenim kmetijam pa gre duhovnik sam s cerkovnikom in tam blagoslavlja jedila od hiše do hiše. Za pot in blagoslov pa dobi klobase in pirhe.

»Žegen« na Veliko noč ne sme manjkati v nobeni dobri hiši. Zato ga jedo tudi pred vsako malico. Pravijo, da je posebno dober za zdravje. Blagoslovljeno gnjat ne smejo jesti z vilicami, ampak samo z rokami, pirhov ne smejo sekati in lupine morajo tako kakor vse ostanke od velikonočnih jedil zažgati ali zakopati na polju.

Že pri Vstajenju in med procesijo okoli cerkve ali pa med obhodom polja, ki se je ohranil še iz predkrščanske dobe, pokajo prvi možnarji. Ta navada je na Koroškem tako zakoreninjena, da je kljub številnim prepovedim že v prejšnjem stoletju niso mogli zatreti in jo še danes slej ko prej izvajajo. Povsod dajejo okoliški kmetje strelcem obilno »žegna« in pijače, da lahko s svojimi streli spremljajo sveta opravila. Poedine dele pa jim naznanjajo s pritrkavanjem zvonov. Velike noči brez možnarjev si Korošci ne moremo predstavljati. Toda kako bo letos, ko ne smemo imeti smodnika?

Nekdaj so z ropotom — sedaj streljanje — preganjali zle sile in nesrečonosne demone. Sedaj pa izraža prepolno veselje velikonočnega vstajenja.

V poganskih časih so z Veliko nočjo slavili prerojenje sonca, ki je prišlo skozi zimske mesece postopoma do svoje polne moči. Še pred kakimi 60 leti je šel duhovnik po blagoslovitvi gnjati na Veliko soboto pred cerkev ali na majhno vzpetino in za njim verniki v molitvi. Ko je obstal, je poškropil z blagoslovljeno vodo v zrak in pri tem molil. Ta blagoslovitev sonca, kakor so to imenovali, naj bi bila obvarovala ljudi pred glavobolom in sončarico, polje pa pred tem, da ga sonce požge. Čar sonca pa najdemo na Koroškem še v velikonočnih kresih in bakljah.

VELIKA NOČ

Judovski narod je Kristusa križal. Tri leta je med njimi javno deloval in delal čudeže, kakor jih ni nihče pred njim. Jezus Kristus je vedel svojo usodo vnaprej: »Gremo v Jeruzalem, Sina človekovega bodo križali, a tretji dan bo zopet vstal.« (Mat. 12, 21). Pri drugi priložnosti je Zveličar napovedal: »Kakor Jona bo Sin človekov tri dni in tri noči v krilu zemlje, potem bo zopet vstal.« (Mat. 12, 40.) Ko je izgnal prodajalce iz templja, so ga farizeji vprašali, kdo mu je to dovolil in Jezus jim je odgovoril: »Poderite ta tempelj in v treh dneh ga bom zopet sezidal.« Evangelist povdarja, da je govoril o templju svojega telesa (Jan 2, 19). Jezus je vedel vse vnaprej, toda ni zbežal pred sovražniki. Dopustil je, da ga je narod križal in da je v bolečinah umrl: »Moj Bog, moj Bog, zakaj si me zapustil! Dopolnjeno je. Oče v tvoje roke izročim svojo dušo.« Nagnil je glavo in na križu umrl. Dopolnjeno je, toda ne vse končano. Vsemogočni Bog kliče morilce na odgovor: Sonce se je stemnilo, zemlja se je tresla, da so skale pokale, grobovi so se odpirali in mrliči so hodili po jeruzalemskih ulicah. Truplo so položili v grob, farizeji so ga zapečatili in Pilat je postavil ob grobu stražo. Farizeji so se namreč spomnili, da je Kristus napovedal, da bo tretji dan od mrtvih vstal. Prišel je tretji dan. Kaj bo? Ko človek umrje, ga pokopljejo in polagoma pozabijo. Kristus je napovedal, da bo zopet vstal. Apostoli nam natančno poročajo kot očividci, kar se je dogajalo: »Glejte, nastal je močan potres! Angel božji je prihitel iz nebes, pristopil k grobu, odvalil kamen ter se vsedel nanj. Njegov pogled je bil kakor blisk in njegova oblačila bela kakor sneg. Stražarji so vztrepetali in popadali kakor mrtvi na tla. Ženam, ki so prišle k grobu je angel govoril: »Ne bojte se! Iščete Jezusa Križanega? Ni ga tukaj, vstal je, kakor je bil napovedal. Pridite in poglejte, kamor so ga bili položili. Pojdite takoj in povejte učencem, da je vstal.« (Mat. 28,2)

Stražarji so hiteli poročat, kar so doživeli. Koliko razburjenja je bilo med farizeji, koliko strahu pred onim, ki je vstal iz groba. Ne razburja pa jih samo vstajenje. Učenci zatrjujejo, da se jim je prikazal že desetkrat. Kaj naj to pomeni? »Sin božji je to«, je pričeval že pod križem rimski stotnik. Po binkoštnem prazniku, ko je sv. Duh prišel nad apostole, so začeli oznanjevati Jezusa, od mrtvih vstalega Sina božjega, ki bo prišel sodit žive in mrtve. Sv. Pavel piše Korinčanom: »Če Kristus ni vstal, je zastonj naš nauk in vaša vera. Zdaj pa je Kristus vstal. Po enem človeku je smrt in po enem vstajenje. In kakor v Adamu vsi umrjemo, tako bomo živeli vsi v Kristusu.« (1. Kor. 15,2). Ali je vse to domišiljija? Vse to so dejstva, tako resnična, kakor ničesar drugega v zgodovini, ki je tudi v rokah vsemogočnega Boga. Čudno! Stare verske indijske knjige govorijo o nekem zveličarju in vstajenju: »Čista devica bo spočela rešitelja Sosioš. Ko bo minilo tri tisoč let, bo nastopil tridesetletni Sosioš in bo svoje božanstvo dokazal tako, da bo sonce trideset dni stalo na sredi neba. Tisti čas ljudem ne bo treba jesti. Tedaj bo Sosioš obujal mrliče.« Bog Zaratustra bo dvomil in vprašal boga Ahura: »Kako bo spet oživelo življenje, ki ga je odnesel veter? In kakšno bo vstajenje mrličev?« Ahura odgovarja: »Če po meni stoji nebo brez stebrov z daljnimi mejami, polno svetlih biserov, če po meni nosi zemlja telesna bitja in ni nosača, ki bi zemljo nosil, če so po meni sonce, luna in zvezde, če je po meni pšenica, ki jo polože v zemljo, da nanovo zraste in se množi, če so po meni v drevesa položene žile, če so vode po meni dobile odtok, če se po meni spočne sin v materi, če sem jaz ustvaril zrak, ki kot burja drvi kvišku, pa ga z rokami ne moreš zgrabiti, če sem vse to jaz ustvaril, potem menda ni težko dati mrliču spet življenje. Ko vsega tega ni bilo in je bilo ustvarjeno, kdo bi potem mogel reči, da se ne more poživiti, kar je kdaj bilo.« (Weiss: Weltgeschichte).

Poganski svet je torej že razmišljal o vstajenju. Apostoli tega še niso vedeli in težko jim je bilo verovati. Kako težko, nam pove neverni Tomaž: »Če svojih prstov ne položim v njegove rane in svojih dlani v njegove prsi, ne bom veroval.«

Gospodovo vstajenje je najmočnejši dokaz Kristusovega božanstva. Dogodek je tako nenavaden in neverjeten, da moramo reči, da je svet veroval v to, je mogoče samo, če je Zveličar res vstal. V svoji knjigi »O božjem kraljestvu« (22,7) piše sv. Avguštin o tem sledeče: »Romul je živel 600 let pred Ciceronom in je že tisti čas bil tako izobražen, da je odklanjal, kar je očividno mogoče. Šeststo let pozneje, v času Cicerona in poznejših letih cesarjev Avgusta in Tiberija so se ljudje ponašali z višjo izobrazbo. Ti ljudje bi poročila o vstajenju in vnebohodu Kristusa ne mogli prenesti in bi zaprli oči in ušesa če ne bi bilo čudežnih dokazov, da je mogoče in da se je res zgodilo. Tako je prišlo, da se je kljub vsem grozotam in preganjanjem oznanjevala vera v Gospodovo vstajenje in neumrljivost mesa s trdno vero in brez strahu ter s krvjo mučenikov sejala po vsem svetu polno upanja. Ljudje so premišljevali, kar so bili napovedali preroki, očitni čudeži so učinkovali, resnica je prodirala v temo, dokler se ni svet, ki je vero neusmiljeno preganjal, verno podal.«

Na nas čudež kot tak ne učinkuje več s tisto močjo kakor na sv. Avguština. Od tega je minilo 1900 let. Učinkuje pa slo-

vesnost, s katero Cerkev vsako leto obhaja svoje največje zmagoslavje. Naj nam vero utrdi, kar sv. Avguštin pove v slavo in čast Velike noči:

»Velika noč, kako si veličastna in hvale vredna slovesnost! Sveti in zveličavni dan Velike noči, kako naj te v vsem poveličujemo? Ti si premagala smrt in zli duh je zgubil oblast. Božje skrivnosti so se po tebi razodele in sodba, ki je bila zoper nas, je bila razveljavljena. Vrata v predpekel so se razbila, jetnikom so odpadle vezi in so šli na svobodo, slepcem je zasijala luč, nevedneži so se poučili. Brezbožneži so postali usmiljeni, grešnikom in krivičnikom so odpustili grehe, sovražniki so se spravili, zmote so popravili in resnica je bila razglašena.

Med pogubljenimi so se našli otroci božji, napuh je bil ponižan in ponižnost je dobila častno mesto. Siromaki so obogateli, bogatini so se izčrpali, gore so se izravnale, doline zasule. Nesramnost je bila poteptana, sramežljivost ovenčana. Dušam je bila možnost priti v nebesa. Vrnjena jim je bila prostost, vezi sužnosti so se raztrgale. Minila je tema, hudobija je zbežala. Satan je bil vržen s prestola in pekel se je spraznil. Naš Gospod Jezus Kristus se je potrdil kot pravi Sin božji. Njegovo truplo se je dvignilo v nebesa in človeški razum je bil osramočen. Vsi so spoznali Gospodovo moč v nebesih, na zemlji in nad peklom. Zato, bratje, smo dolžni praznovati in častiti ta praznik boguvdani v ponižnem življenju in v dušnem veselju, izogibajoč se vseh podlosti in nedostojnosti, da si bomo zaslužili biti deležni velikonočnih milosti po Kristusu Gospodu našem, ki naj Mu bo čast na vekov veke.«

(Quaest. 121.)

Križev pot naroda

Kakor en sam pasijon se mi zdi zgodovina našega naroda, kadar jo znova in znova prebiram. Za vsako stranjo, ki jo z grenkobo preberem, pričakujem Velikega petka. Tu mora biti konec in temu trpljenju mora slediti velikonočno jutro. A tega jutra ni. En sam Veliki petek je, eno samo trpljenje dolgih tisoč let. Dolga je pot na Kalvarijo, dolga in narod je ne more prehoditi. Križ je težak, pa ni Simona, da bi ga pomagal nositi. In narod pade — prvič pod bičem tuje sile. Prav na kolena se zgrudi. S krvavim čelom se dotakne zemlje, po kateri nosi križ. Globoko vzdihne in v očeh mu zagori nov plamen. Zemlja mu je dala moč. Domovina mu je dobra mati, ki pomaga tudi takrat, ko vsi drugi odpovedo. Težko je narodu in čeprav počasi, vendar zopet vstane. Pred seboj zagleda svoje gorice in živahno jim stopi nasproti. Na križ kar pozabi. Kako tudi ne bi, saj mu je zemlja dala moči. Hitreje stopi revež, ker ne ve, da se bliža Kalvariji, kjer ga bodo razpeli in pribili na križ. Pa ne gre tako hitro. Ko je bil že prepričan, da bo lahko po nekaj korakih objel z vrha grička svojo domovino, ga neznana sila še huje pritisne k tlom. In zopet pade, a ne obleži. Ponovno zbere svoje moči, se dvigne in gre dalje. In tako je vedno, pa beri njegov življenjepis od začetka do konca ali od konca do začetka.

»Narod mehkužneš bi dušo izdihnil,
še sveč bi mu ne žgali, še bilj bi mu
ne peli, ti pa, v trpljenju utrujen, komaj zmaješ z rameni in praviš: »Nikarte, ta burka traja že tisoč let.«

Tak si ti, narod moj in takega te ljubim. Ljubim te, ko ječiš pod težo križa, ljubim, ko ti krvavo čelo rosi rodno grudo, ljubim tudi takrat, ko ti sonce ožarja obraz, a še bolj te ljubim, ko te drugi zaničujejo, ker si takrat ljubezni najbolj potreben in vreden.

Všeč si mi, kadar ti gre dobro in se daleč naokrog razlega tvoja prešerna pesem, a vendar nisi nikdar tako lep kot v trpljenju. Takrat je tvoj izraz tako ponosen, a vendar tako mil in odpuščajoč. Če te pogledam od blizu, se mi zdiš kot vitez, ki ve, da bo vkljub krajšemu meču premagal sovražnika. In ker si tudi ti vitez, se te zmage ne veseliš zaradi maščevanja, pač pa zaradi tega, ker ti bo dala tvojo pravico.

Plemenit si, narod, in domovina je lepa. Sinjemodro se blešči Jadran in njegovi valovi nenehoma božajo obal, da ne razpoka v pekočem soncu. Soča šumi hitro in glasno. Mudi se ji, da ne bi česa zamudila; na drugi strani pa se počasi vije Sotla, kot bi se težko poslavljala od zelene in vedno vesele Štajerske. Le Drava teče malomarno, in se ne zmeni za tujo bol. Preveč gorja je že videla, preveč krvi sprejela v svoje vodovje. Zdaj le sanja, ker se ji zde sanje lepše od resničnega življenja. Toda vkljub temu rasto ob njenih bregovih mačice. Cvetna nedelja je tu in Veliki teden tudi. Sadovi postnega časa so obilni. Narod se je v trpljenju očistil in postal je dober, ker je znal trpeti in odpuščati.

Zdaj je ob Dravi lepo. Vse se pripravlja na Veliko noč. Po vrhovih gore kresovi in slovenska pesem odmeva v noč. Kristus je vstal, vstal za vse, tudi za nas, ki smo se na Njegovo vstajenje še posebej pripravili. Zdaj nam bo zopet lažje, ker sije sonce tudi pri nas in ker tudi ob Dravi cveto mačice.

—d

Vstajenje

Križ na gori je porušen,
zmage je napočil dan,
narod, v ognju preizkušen,
vstal je in hiti na plan.

V skalo so mu grob kopali,
da bi ga zasuli vanj,
in gomilo poravnali,
zbrisali spomine nanj.

Križ so mu na rame dali
s trnjem venčali glavo,
bili so ga in psovali,
krik odmeval je v nebo.

Narod pa ni maral smrti
on je hotel, da živi. —
Robstva so okovi strti,
danes zmage dan slavi.

Križ porušen je na gori,
v soncu rane se blišče,
pojejo krilatcev zbori
in vstajenja dan slave.

Limbarski

Med velikim tednom

Veliki ponedeljek: Pred Bogom ne smemo računati kot dninarji. Saj smo njegovi izvoljenci, njegovi otroci. Ne smemo se torej spraševati, kaj si še lahko dovolimo, ne da bi smrtno grešili. Pri življenjepisu svetnikov ne smemo raziskovati, kaj vse se še sklada s higijeno in človeško razumnostjo, ne se norčevati iz raznih posebnosti svetnikov, sicer bomo lahko le preveč podobni Judu v današnjem evangeliju, ki se je spotikal nad Marijo, ki je razlila dragoceno olje na Gospoda.

Veliki torek: Kratko jedrnato riše Marko Kristusovo trpljenje. Markov pasijon je Petrova pridiga. V Petrovo dušo se je vse bistveno zarisalo tako živo, da čutimo ogenj iz Petrovih besed, ki so potegnile za sabo njegove poslušalce. Enega prizora ne more pozabiti, in se stalno vrača k njemu: kako je trikrat Gospoda zatajil. In vendar je vse visoka pesem božjega usmiljenja. Peter svojega greha ni nikdar zamolčal ali olepšaval. Ni se izgovarjal in igral farizeja.

Velika sreda: Lukov evangelij je Pavlov evangelij, veselo sporočilo o usmiljeni ljubezni, ki je je bil predvsem Pavel deležen. Tudi v pasijonu so taki pretresljivi momenti. — »Še danes boš zmenoj v raju«. Ali se ne javlja silna ljubezen Odrešenika tudi v današnji stiski, da slavi svoje zmagoslavje?

Veliki četrtek: Kako so dragoceni poslednji trenutki, ki si jih preživel s svojimi, poslednje besede. Čuvajmo jih kot dragocen zaklad. Zadnja večerja ima nauk za nas vse: umivanje nog, služba do konca. In njegova oporoka: »Vzemite in jejte«; ob njej se je odločila Judova usoda.

Veliki petek: Tih dan, nobenega glasu zvonov, brez daritvenega obreda, samo pretresljiv molk. Kako se vržejo duhovniki pred oltarjem na obraz. Kako se čelo, to ponosno človekovo čelo, ki je zamislilo že čudovite iznajdbe, dotika tal... Ali hočeš ob tem še kaj razlage?

Velika sobota: V praznovanju velike sobote je razkol, ki ga ni moči zakriti. Zjutraj se že oglasi aleluja, ki spada še le v prihodnjo noč, čez dan molimo pri božjem grobu in proti večeru slavimo vstajenje. Ali naj to pomeni, da nam že iz groba zveni velikonočna pesem in da se naj tudi v življenju pustimo voditi iz hudega trpljenja v večno blaženost vstajenja?

Velika nedelja: Ta dan se prvič slovesno pokaže to novo, večno razodetje ter zajame vse stvarstvo, sveti nad vsemi hribi, zmagoslavno preganja temo, spušča se k blagoslovljenim križem po poljih in jih rosi s posvečeno vodo. Vsa večnost leži pred nami kot na dlani. Prežema nas samo ena ponižna prošnja — da bi ostali zvesti temu novemu življenju.

Po ogenj!

Tisti večer pred Veliko soboto Mandrški Ludvik ni mogel zatisniti očesa.

Ta Ludvik je isti, kakor smo o njem brali na tem mestu lansko Veliko noč, ko je šel z mamo prvič k božjemu grobu Boga »kušnit«. Samo toliko je razločka med obema, da je bil lanski Ludvik še zelo majhen in še ni hodil v šolo; letošnji je pa že večji in mora biti star kakih sedem let. Hodi tedaj že drugo leto v šolo in se sam sebi zdi že čisto velik.

»Drevi pojdeš pa preje spat«, so odločili skrbna Mandrška mama, »zakaj jutri bo treba zarana vstati, če hočeš kaj blagoslovljenega ognja prinesti domov. Pri fari so zgodnji in mežnar Janez začne kuriti že ob petih.«

Ludvik je bil drugače ubogljiv fantiček, a nocoj se mu kar ni dalo, da bi bil začel s pripravljanjem svojega vsakdanjega ležišča tako zgodaj, kakor so mama želeli. Vedno je bilo treba še kaj pripraviti za jutri zjutraj: kje pa bo časa jutri, ko bo treba tako hiteti, da ne bo med zadnjimi!

Zamuditi vendar pod nobenim pogojem ne sme blagoslovljenega ognja! Sramotno bi bilo za tako velikega fanta, če bi svoje gobe ne prižgal ob ognju, ki ga je iz oljčnih vejic s kresilnim kamnom in gobo prižgal mežnar Janez. To, in samo to je pravi blagoslovljeni ogenj, ne pa tak, ki si ga »otroci« prižigajo ob tlečih gobah kar mimogrede pri drugih ognjenoscih. Kaj takega se Ludviku ne sme primeriti, čeprav gre letos prvič po ogenj.

Pregledal je do podrobnosti gobo od vseh strani zopet in zopet. Bila je precej velika drevesna goba, ki sta jo bila z očetom prinesla iz gozda še lansko jesen, ko sta tam drvarila za zimo. Mislite, da je vsaka dobra? Biti mora čvrsto zraščena, gosta in dovolj velika. Pomislite vendar, da je do farne cerkve pol ure! Pa ko bi človek s prižgano gobo kar naravnost domov šel, bi bila stvar bolj enostavna. Ali Ludvik se mora gredoč oglasiti pri stari materi, ki stanuje v sosednem naselju, da ji prinese blagoslovljenega ognja. Takšna je bila navada že od poprej, ko so velikonočni ogenj nosile še njegove starejše sestre. In te navade nikakor ni kazalo opustiti, ne samo zavoljo zamere pri stari mami, marveč zlasti ne zaradi okušnega krapka, ki je narejen iz istega testa kot velikonočna pogača, le da je še mnogo boljši, ker je znotraj namazan z medenim nadevom in na gosto potresen z rozinami. Takih slaščic na Mandrgi vendar ni vsak dan in stare matere krapki so posebno sladki.

Goba je bila v redu. Popolnoma suha — saj se je sušila domala celo zimo v kotu na peči — in ob robovih toliko narezljana, da se jo je hitro prijel ogenj. Zaradi zanesljivosti v tem oziru jo je Ludvik že več ko teden dni poprej preizkušal, tako da so ga morali mama dan za dnem goniti izpred peči:

»Kaj že zopet prižigaš gobo? Saj jo boš požgal, preden bo velika sobota! S čim pojdeš potlej po ogenj? Beži izpred peči! Še ogenj boš zanetil v hiši.«

Tako je šlo dan za dnem ves veliki teden. Kdo bi se čudil, da je Ludvik res takole do tretjine gobe že doma s preizkušnjami pokuril!

Na drobnem koncu je bila v gobo s svedrom zavrtana luknja, skoznjo pa vtaknjena primerno močna žica, ki je na drugem koncu imela čisto po predpisih napravljeno zanko. Za to zanko so sestre učile Ludvika držati gobo pravilno in mu pokazale, kako se s prsti v zanki goba vrti in suče po zraku, da med potjo ne ugasne. Zakaj ugaslo gobo prinesti domov, bi ne pomenilo samo sramote za ognjišče, marveč tudi nesrečo za hišo in družino. Bog ne daj, da bi na gobi blagoslovljeni ogenj ugasnil!

Ludvik se je te zapovedi zavedal do kraja. Zato je bil marljiv učenec zastran vihtenja gobe po zraku; tako marljiv, da je — kot smo videli — tretjino gobe že doma pokuril. A kaj se hoče! Brez truda in uka ne gre in ne gre.

Končno si je tudi nocoj uredil svojo posteljo v hiši pri peči: h klopi ob peči je primaknil podolgovat stol, tudi podoben klopi, na oboje razprostrl blazino z ovsenimi plevami, si uredil zglavje, pogrnil rjuho in pripravil odejo.

K zglavju je varno spravil ožgano gobo z žico, da bo zjutraj vse pri roki. Treba bo zares zgodaj vstati!

Toda Ludviku nocoj ni do spanja. Bog ve, koliko je že preteklo časa, odkar je odmolil svojo večerno molitev in legel k počitku; slišal je, ko so odrasli molili rožni venec in se odpravili spat. Vse je bilo že tiho, le staro uro na steni je bilo slišati in iz doline od časa do časa reglanje žab, potem pa udarce Ludvikovega drobnega srca, ki jih je čutil na blazini.

Stokrat je že nocoj prehodil pot od farne cerkve in nazaj do stare matere na Golem vrhu, od tam pa domov, vihteč gorečo gobo z blagoslovljenim velikonočnim ognjem. To je svet ogenj. Na veliko soboto moraš na vsakem krščanskem ognjišču z njim zakuriti. Taka domačija ima srečo pri vsem, kar se z ognjem na tem ognjišču dela. Zdravi so ljudje in živina, ki jedo na tem ognjišču skuhana živila. In nikoli ne udari iz takega ognjišča ogenj v streho, da bi upepelil domačijo.

Ali mama so pristavili, da mora biti tisti, ki sveti ogenj na veliko soboto prinese k hiši, čist in brez greha.

Ludvik si je izprašal vest več ko enkrat. In je le vedno še kaj našel, kar se mu ni zdelo prav, pa le ni bil povedal pri spovedi: da je Tončkovemu Tonetu rekel gumpec in mu je pokazal jezik, že ni bilo prav; da se je mami včeraj zlagal, češ da ni nikoli ukradel iz predala nič sladkorja, tudi ni bilo prav; da je svojo mlajšo sestro Urško danes dopoldne ves jezen pošteno nabil, ker mu je bila skrivila žico pri gobi, ni bilo prav... Moj Bog, kako grešen je človek, čeprav hodi šele v drugi razred...

Kaj storiti, da bo vse prav? Nekaj se mora napraviti! Če bi kot nevreden grešnik nosil blagoslovljeni ogenj, in bi zato ta ogenj zgubil čudodelno moč — kaj potem?

Kesanje, tako je vedel Ludvik. Če se človek kesa, mu Bog na mestu in pri priči odpusti. In je molil kesanje zaradi Tončkovega Toneta, zaradi laži in bunk, ki jih je naložil Urški — in za vse, kar ni bilo prav.

Tako je Ludvik dobro pripravljen zatisnil oči tisti večer pred veliko soboto, ali šele v pozni nočni uri. Pri peči ob vzglavju je ležala goba, ki jo je drobna roka zvesto objemala.

*

Pri farni cerkvi sv. Vida še ni bilo drdralo za jutranjice velike sobote, ko se je Ludvik sam od sebe zbudil. Videl je, da se rahlo dani — tisto leto je bila Velika noč precej pozno — zato je hitro skočil pokonci in se začel napravljati v poltemi.

»Saj se ti še ne mudi«, je zaslišal mamin glas iz kamre. »Počakaj, da vstanem in ti naredim luč. Ne bodi tako neučakan, nič ne boš zamudil!«

Kakor bi metal bob ob steno. Kaj vedo mama, kako nerodno bi bilo recimo od Štrukljevega Martinka vzeti ogenj, pri njegovi gobi zažgati svojo, če bi prišel k fari, ko bi mežnar Janez že pospravil žerjavico od oljčnih vejic... Rajši malo prezgodaj, kot malo prepozno!

Hitro se je oblekel, ne da bi bil čakal luči, pograbil gobo in jo ucvrl proti fari. Po poti ni naletel na živega človeka; le sosedov Murče jo je od nekod mahal proti domu. Prihuljeno je pomahal Ludviku z repom, saj sta se vendar poznala! — in nadaljeval svojo pot.

Ni bil Ludvik več ko streljaj od farne cerkve, ko je iz zvonika votlo zabobnela raglja, naznanjajoč pričetek jutranjih molitev velike sobote v cerkvi. Ura je bila torej šele pet.

Ludvik se je vstopil ob majhen kupček oljčnih vej, zloženih pod cerkvenim nastreškom pred velikimi vrati ogromne farne cerkve, in čakal mežnarja Janeza. Prvi je bil. A kmalu za njim so že začeli kapati ognjenosci: taki, ki jih je poznal in taki, ki so mu bili tuji. Vsak je imel gobo, kar jih je bilo oddaleč. Prav bližnji so pa prišli kar z majhnimi pločevinastimi posodicami, da bodo vanje nagrabili nekaj blagoslovljene žerjavice. Vidite, kaj bi bilo, če bi bil Ludvik prepozen! Niti ogorka bi ne bilo več morda nekaj minut po blagoslovu! Hvala Bogu, da se je tako zgodaj zbudil!

Mežnar Janez je bil že pri farni cerkvi za mežnarja, kar so ljudje pomnili. Majhen je bil, skrivljen, čisto obrit in zelo strog. Natančen pa bolj kot njegova ura v zvoniku, ki je faranom merila dneve. Prerivanja in šepetanja ni trpel ne pred oltarjem, ne drugod pri svetih opravilih.

To je Ludvik dobro vedel; zakaj ni bilo še minilo mesec dni, odkar mu je mežnar Janez segel v lase, ko sta se s Centovim Francetom nekaj sprla v cerkvi, kateri izmed njiju bo ostal na stopnici pri obhajilni mizi, kar je pa bilo itak samo po sebi zoper mežnarjevo voljo in zapoved. Nič čudno torej, da je oba pošteno zlasal. Pa ko bi bilo ostalo samo pri tem! Zatožil je Ludvika še očetu, ljubi Bog!

Preden je mežnar Janez začel svete obrede s prižiganjem ognja, se je nabrala pod nastreškom že velika gruča otrok in odraslih. Ludvik je stal tik ob kupčku in odločno rinil nadležno otročad nazaj, ki se je prerivala, da bi prišla v bližino ognja. Preje bi bili vstali, lenobe! Sedaj bi bili pa kajpak radi med prvimi.

Končno je vendarle prišel mežnar s kresilnim kamnom in gobo. Premotril je položaj, zaukazal red in mir, razmaknil kolobar okrog kupčka in začel s prižiganjem.

Ludvik je stal tik njega. Kako bo neki brez vžigalic naredil ogenj? Še preden je Ludvik to dobro pomislil, je goba v mežnarjevi roki že tlela. Potaknil jo je v pripravljeni zavitek slame in nato slamo pod kupček oljčnih vejic. Kot bi trenil, je zagorel lep ogenjček pred velikimi vrati in zadišalo je kakor po kadilu.

Ludvika je obšlo slovesno in pobožno čustvo. Ali ni lepo biti v službi Boga pri svetih obredih? Ko bo čisto velik bo šel za mežnarja Janeza.

Živo je prasketal ogenj, ki ga je mežnar skrbno in vešče negoval, da je prišla na ogenj vsaka vejica. Še ni bilo na pol dogorelo, ko se odpro velika vrata in prikažejo se gospod župnik v vijoličastem dolgem plašču, na obeh straneh pa sta jih spremljala oba farna gospoda kaplana.

Gneča se je razmaknila in dušeniki so stopili tik k ognju. Ludvik je bil tako blizu, da je razločno vse slišal in videl. Ministranti so imeli — med njimi Ludvikov dober prijatelj Jurčkov Poldek — s seboj škropilnico z blagoslovljeno vodo in kadilnico. Nato so gospod župnik nekaj molili, nato poškropili in pokadili s kadilnico ogenj in se z gospodi kaplani in ministranti zopet vrnili v cerkev. Jurčkov je mimogrede sunil Ludvika s komolcem in se mu pokroviteljsko nasmehnil.

Tedajci je pa prišel za Ludvika odločilni trenutek. Pograbil je napol dogorelo vejico, jo pritaknil k svoji gobi in začel pihati. Mežnar ni dovolil odnašati žerjavice. To se je smelo šele, ko so vsi gobarji že zanetili svoje gobe. Zato je bilo treba gobo prižgati na mestu. Hvala Bogu in Ludvikovim izkušnjam od doma: goba je prav hitro zatlela. Ludvik se je izmotal iz gneče in na prostem začel vihteti gobo. Ko jo je nekaj časa vztrajno vrtel, se je tako razžarelá, da je s plamenom zagorela. Hitro je prenehal in ubral pot pod noge — najprej k stari materi na Goli vrh.

Goli vrh je ležal precej vstran. Kakšne pol ure je že bilo treba porabiti več, tako da se je pot domov raztegnila na dobro uro.

Goba je tlela imenitno. Še preveč! Ludvik je s skrbjo oparoval, kako dogoreva in začelo ga je skrbeti, da bi mu prehitro ne zgorela. Nemara jo je spočetka preveč vihtel... Samo še za dober palec je bil tleči rob oddaljen od žice. Kaj če dogori, preden bo ogenj prinesel domov?

Začel je teči proti Golemu vrhu, kolikor so ga noge nesle. Ves zasopel in zaripel v obraz je izginil v hišo stare matere, ki je že čakala blagoslovljenega ognja, da bo z njim podkurila.

Dobra ženica je zmajala z glavo, ko je od gobe z velikim nožem odtrnila kos in ga položila na ognjišče.

»Kar urno moraš domov, Ludvik! Goba ti dogoreva. Presuha je bila. Pazi, da je ne zgubiš.«

Pobožala ga je, mu dala velik krapek, iz katerega so zapeljivo gledale debele rozine, povrh pa še dva kot kri rdeča pirha in ga takoj poslala proti Mandrgi.

»Bog ne daj, da bi vrtil!«, mu je še naročila, že ko je bil zginil skozi vežna vrata.

Ludvik je spet začel teči.

Ali ni bridko, da bi se zjokal: greš s takšnim veseljem po ogenj, pa ti končno grozi nevarnost, da ti goba dogori in razpade, preden jo prineseš domov?

Ustavil se je za hipec in pogledal po gobi. Rahlo se je kadilo iz nje in tleči rob je bil že tik ob luknji za žico.

Moj Bog, pomagaj!

Kakor je imel rad rozinovo potico, bi bil ubožec rad dal tisti trenutek cel krapek in oba pirha, samo da bi mogel blagoslovljen ogenj v redu prinesti domov. Edini fant je pri hiši. Kako se mu bodo smejale sestre in se norčevale iz njega, če pride s prazno žico...

Tisti hip ga je spreletela grozna misel: Grešnik si, Ludvik, v božjih očeh. Zato ne smeš prinesti domov blagoslovljenega ognja. Stisnila ga je okrog srca neznanska bolečina, da bi se bil naraje na glas zjokal.

Tako je usojeno človeku na tem svetu: sreča in veselje se le prerada spremenita v bridkost... Še to malo veselja, kar ga doživiš... Mali Ludvik je to resnico do kraja občutil, kako je strašna.

Toda ni vedno tako. Tudi pri Ludviku ni bilo. Na koncu se je izkazalo, da je Bog dober. Ludvik je prisopihal domov še s celo gobo. Vsa je bila že vneta, le okrog luknje za žico se je tlenje kot na čudežen način ustavilo. Ko so mama kadečo se gobo vrgli na ognjišče, je razpadla in žica jim je ostala v roki. V zadnjem trenutku je torej fantiček pritekel do domače hiše. Ali rešil je moško čast, kakor so potem dejali oče, in v redu prinesel na veliko soboto — prvič v svojem življenju — blagoslovljen ogenj domov.

Krapek je bil potem še slajši in domača pogača še boljša, kot bi bila drugače. Tako je vedno, kadar po prestanih skrbeh in težavah okušamo sladkost minulega trpljenja — v miru in zadovoljstvu.

Da bi le res bilo vedno tako!

Drič:

CVETNA NEDELJA

Poglavje iz povesti »Slepi župnik«.

Cvetna nedelja — 6. aprila leta 1941. Lepo sončno jutro.

V cerkvi sv. Petra na Dobravi je minila prva sv. maša. Zvonovi so ubrano peli in naznanjali faranom, da je odmaševal njihov sivolasi, slepi župnik Matevž. Kaplan Janez je prebral oznanila in trpljenje Gospodovo po Mateju. Pobožne ženice so opazile, da so gospodu Matevžu tekle solze po licih izpod temnozelenkastih očal, ko se je obrnil proti vernikom. Ali je žaloval za možmi in fanti, ki so odšli pred nekaj dnevi na vojsko? Ali ga je skrbela prihodnjost dragih faranov ali sorodnikov, ali se mu je krčilo srce ob misli nad težkimi časi, ki so se bližali s hitrimi koraki domovini in narodu? Vedeli niso, da mu je prejšnji večer kuharica prebrala pismo, katerega mu je pisal prijatelj France iz Beograda, mu v njem voščil velikonočne praznike in na koncu dodal: »Vojna z Nemčijo in Italijo je neizogibna. Kar smo si Slovenci ustvarili s trudom in znojem v stoletju, bo razdejano in uničeno v par letih.«

Ko ga je vodil kaplan Janez iz cerkve proti župnišču, so se začuli klici: »zrakoplovi, zrakoplovi!« in takoj je uganil slepec, da plovejo nad pokrajino nemška letala in nosijo s seboj grozo, strah in smrt.

»Vojna brez napovedi!« je opomnil kaplan Janez. Ljudje so hiteli domov in v strahu šepetali: »Marija Trškogorska, varuj nas!«

Komaj je ta prošnja zdrknila z njihovih ustnic in so se jim za hip obrnile oči na Tržko goro in Marijino cerkev, ki se je belila kakor golobica v sončnih žarkih, že se je spustilo sedem letal nad bližnje mesto. Začuli so grozne eksplozije, ki so pretrešale ozračje, in kmalu nato so se dvignili črni oblaki dima in prahu. Po sredi je bila zadeta nova meščanska šola, razrušena stara hiša in pokvarjen Prosvetni dom na trgu sv. Florijana, poškodovano je bilo nekaj hiš na glavnem trgu. Čeprav ni bilo smrtnih žrtev in le nekaj lahkih ranjencev, je zavladal silen preplah. Letala so se naglo dvignila in kot črni zmaji odletela proti severovzhodu.

Župnik Matevž in kaplan Janez sta ravno stopila v župnišče, ko so smrtonosni jekleni žerjavi splavali iznad pokrajine.

»Mrtvaški ples je zajel tudi našo domovino. Gospod, usmili se nas!« je vzdihnil gospod Matevž, ko je dotipal do svoje sobe, se zgrudil pred Križanim na klečalnik in mesto brevirja zmolil vse tri dele rožnega venca in še nazadnje po psalmistu dodal:

»Usmili se nas, Bog, po svoji milosrčnosti!«

Šele trkanje na vrata in klici kuharice Marije k zajtrku so ga vzdramili iz molitve. Vstal je in dotipal v jedilnico.

Prihajali so farani po nasvete, po tolažbo in pomoč. Njegov bristri duh in očetovsko srce sta vselej pravo zadela.

Bližala se je deveta ura — čas blagoslovitve oljčnih vejic, butar, obhoda okrog cerkve in druge maše. Vsa ta opravila so slonela na ramah kaplana Janeza.

Od vseh strani obširne in prelepe župnije so hiteli čedno oblečeni otroci z butarami iz leskovih in vrbovih vej, na katerih so se lopirile vzbrstele mačice, in iz rečkih oljčnih vejic. Mnoge butare so bile prepletene z belo-modro-rdečimi trakovi. Pisana dekliška krila, svetle jopice in rute so blestele v toplem soncu. Mlajši fantje, katerih niso vpoklicali k vojakom, so s krivci za klobuki stopali preko polja. Starejši ljudje so korakali za mladino in resno razmotrivali težke čase, ki jih prinaša vojna. Veselja, smeha in prešerne šale, ki je druga leta na ta dan spremljala radostno deco, ni bilo na nobenem obrazu.

Napolnili so cerkev do zadnjega kotička. Jutranji zrakoplovi niso odvrnili nobenega vernega farana, da ne bi prišel k maši.

Cerkovnik je prižgal sveče na velikem oltarju, okrog katerega se je zgrnila mladina z butarami.

V zvoniku je mogočno zazvonilo in kaplan Janez je odmolil predpisane molitve in blagoslovil oljčne vejice in butare. Nato je odšel s strežniki in nekaj pevci v procesiji okrog cerkve; ko se je vrnil do zaprtih vrat, je udaril nanje s križem, nakar so se odprla in je stopal med petjem pred oltar.

Medtem pa je mladi grof Baumgartner, obubožani in zadolženi grajščak z Otoka s kovačem Petrom Mlečnikom, ki je živel v divjem zakonu z neko ločenko, znanim

(Nadaljevanje na 7. strani.)

MESEC VSTAJENJA

V drugem krogu praznikov cerkvenega leta smo, sredi velikonočnih prazników.

Prvi krog praznikov bi imenovali lahko nočni krog praznikov. To so božični prazniki, ki jih moremo na kratko tudi označiti z evangelistovimi besedami: »Luč pa sveti v temi.«

Tudi svetli velikonočni čas ima še senčne dni in te moremo označiti z besedami istega evangelista: »Tema pa luči ni razumela.« Toda ne samo, da luč teme ni razumela, še več, tema se je borila proti luči. Toda «njim, ki so luč spoznali, je dal moč, da so postali otroci božji.«

Uspeh božičnega časa je, da je Kristus ustanovil kraljestvo luči. Pa tudi v božičnem času luč ni prodrla naenkrat, polagoma je prodirala skozi temo in je nato vedno svetleje svetila. Božični čas smo mogli torej označiti z eno besedo, ki je: Luč, svetloba.

Velikonočni čas je veličastnejši. Tema se je začetkoma spustila z lučjo v boj in se je z lučjo borila, začasno je celo tema svetlobo premagala. To nam naznačuje postni čas in še prav posebej veliki teden.

Nato pa veličastno in zmagovito vzide velikonočno Sonce, ki doseže najvišjo točko, poldne, na binkoštni praznik. Nato Sonce ne zaide več, sveti večno.

Podobno je tudi v naravi. Najprej, po smrti narave v pozni jeseni in pozimi, je morala nastati svetloba. Dan je moral premagati noč, ki pa se ni dala premagati kar naenkrat. Borila se je zima, boril se je mraz za svoj obstanek. Svetloba, sonce je moralo svetiti in priklicati s svojo toploto življenje. Zato je sonce vir vsega življenja v naravi. Še se more včasih za nekaj dni vrniti zima tudi še v aprilu. Še morejo bučati mrzli viharji, še more priti sneg. Toda vse to so samo še zadnji slabotni odmevi zime, sonce je dokončno zmagalo, vigred je tu.

V vigredi je še celo vreme nekako praznično: oblaki so na robu tako žareče svetlo-beli, proti sredini pa svetlo sivo-modrikasti. Z veliko hitrostjo potujejo po čudovito modrem nebu in pri tem sonca ne prekrijejo. Sonce pa sveti na zemljo in se smeji, ker vidi pod seboj samo svojo najljubšo barvo: vse je naenkrat postalo zeleno.

Reke in potoki so kakor srebrno-modri trakovi sredi zelenja, iz gozda se bo kmalu oglasila kukavica, njena pesem pa bo vlila veselje v srca. Saj je z njo dokončno prišla vigred in se ne pusti več premagati. Vse je kakor prenovljeno, na novo prerojeno.

»Hvala Bogu, zima je pri kraju«, se raduje kmečki gospodar, ki ga tare in skrbi pomanjkanje krme in šteje že tedne, ko bo mogel pripeljati prvi voziček sveže krme na dvorišče. Toda preteče še precej dni, da se znebi zemlja zadnjega vigrednega prehlajenja, da v toplem poljubu sončnih žarkov globlje zadiha in prične iz svojega naročja sipati zelene bilke in pestro cvetje.

Z vigredjo je prišlo v srca novo veselje do življenja, novo veselje do dela.

*

Vigred kliče kmeta na novo delo. Zemlja se je odpočila, nabrala je novih moči, novih sil, novih hranilnih snovi. Pripravljena je zemlja in čaka, da sprejme novo seme.

Zopet reže plug črne brazde in brana ravna od mraza razrahljane grude zemlje. Po njivi pa stopa kmet in vdihava rajski vonj, ki se dviga iz zemljinega črnega materinega krila v znamenje, da sta v njenem osrčju zopet toplota in življenje.

Po dobro pripravljeni zemlji razsipa, seje kmet zopet nadepolno setev. Škrjanček, ki se dviga presrečen proti nebu, prenaša svojo veselost tudi na kmeta.

Pa ne samo na polju, na travnikih in njivah je videti delo, polno novega življenja, tudi po vrtovih in sadovnjakih je nujno potrebno novo življenje. V sadonosnikih je v vigredi važno zatirati z vsemi sredstvi razne sadne škodljivce, zlasti pa krvave uši. V aprilu končati s precepljanjem in požlahtnjevanjem sadnega drevja. Sadna drevesca je treba zavarovati pred poškodbami, ki jih more povzročiti živina na paši.

Že pozimi je bilo treba razvoziti gnoj na kupe na njivah in ob njivah. Zato je bilo že takrat potrebno napraviti točen načrt, kako bi bilo gnoj najboljše in najbolj pravilno uporabljati. Ponovno preglej in premisli ta načrt o gnojenju, da bo ja gnoj pravilno uporabljen za one vrste koristnih rastlin, ki hlevski gnoj najbolj potrebujejo. V kolikor je mogoče, nadomesti hlevski gnoj s kupljenimi umetnimi gnojili.

Na vrtovih, sadonosnikih in travnikih je treba zravnati krtine. Preglej vsa pota in steze ter ograje in plotove. Važen je pregled vseh jarkov, da ne nastanejo večkrat težko ali skoraj nepopravljive škode po poplavah pri večjih nalivih.

Hleve je treba po dolgotrajni zimi temeljito prezračiti in če le mogoče, prebeliti z apnom. Misliti je na to, da živino polagoma pripravimo za pašo. Pregledati je zlasti parklje pri goveji živini.

Tudi kleti je treba pregledati, zračiti, napraviti red v njih očistiti iz njih nesnago in jih prebeliti.

*

Sonce je zadobilo svojo pravo moč, skoraj vidno klije življenje vsepovsod.

Dan je dolg dne 1. aprila 12 ur 48 minut in naraste do konca meseca za 39 minut. Tako je dne 30. aprila dan dolg 14 ur 27 minut.

Dne 1. aprila vzhaja sonce ob 5. uri 41 minut in zahaja ob 18. uri 20 minut;
dne 10. aprila vzhaja sonce ob 5. uri 22 minut in zahaja ob 18. uri 43 minut;
dne 20. aprila vzhaja sonce ob 5. uri 3 minute in zahaja ob 18. uri 57 minut;
dne 30. aprila vzhaja sonce ob 4. uri 44 minut in zahaja ob 19. uri 11 minut.

Sonce stopi dne 20. aprila ob 23. uri 39 minut v nebesno znamenje bika.

Vsi tu navedeni podatki veljajo za takozvani »normalni čas«, ki se pri nas imenuje srednje-evropski čas. Ta čas je bil vpeljan kot prometni, predvsem kot železniški čas dne 1. aprila 1893. leta.

Že v prvi svetovni vojni so vpeljali takozvani poletni čas, da bi s tem prihranili na razsvetljavi. Po končani prvi svetovni vojni je večina držav opustila vpeljavo poletnega časa. V drugi svetovni vojni je ta poletni čas prišel spet do veljave in ga bodo tudi letos nekatere države, med njimi Avstrija, vpeljale. Dne 20. aprila ob 2. uri bodo vse ure v Avstriji pomaknjene za eno uro naprej.

Kmet se bo pri svojih opravilih ravnal še naprej po najbolj stalnem času, to je po sončnem, ker nobena odredba ne more spremeniti časa vzhajanja in zahajanja sonca. Samo to pa je za kmečka dela merodajno.

Mogoče bi pri razvetljavi prihranili ravno toliko, ako bi namesto vpeljave poletnega časa odredili, da se povsod, v vseh uradih, šolah in delavnicah prične delo zjutraj eno uro preje. To bi bilo bolj enostavno kakor pa premikanje ur in se večina ljudi na podeželju tako ne more ravnati po novem ali poletnem času.

Važne lunine spremembe v mesecu aprilu so ščip ali polna luna, dne 5. aprila ob 16. uri 28 minut. Ta dan vzhaja luna ob 18. uri 26 minut in zahaja ob 5. uri 49 minut. Dne 13. aprila ob 15. uri 23 minut je zadnji krajec. Ta dan vzhaja mesec ob 2. uri 5 minut in zahaja ob 9. uri 55 minut. Dne 21. aprila ob 5. uri 19 minut je mlaj. Ta dan vzhaja mesec ob 5. uri 23 minut in zahaja ob 19. uri 27 minut. Dne 27. aprila ob 23. uri 18 minut je prvi krajec. Ta dan vzhaja luna ob 9. uri 47 minut in zahaja ob 1. uri 37 minut.

Po stoletnem, nezanesljivem, koledarju se nam obeta v mesecu aprilu letos takole vreme: Do 8. aprila lepo, nato pa deževje in celo sneg ter neprijetno spremenljivo vreme, ki se šele proti koncu meseca izboljša. Torej pravo aprilsko vreme.

Vremenski ključ, ki se ravna po luninih spremembah, napoveduje: okrog 5. aprila lepo, okrog 13. aprila lepo, prijetno, nato spremenljivo, okoli 21. aprila dež in okoli 27. aprila lepo vreme. Precej zanesljivo bo najbrž opazovanje vremena na 4. in 5. dan po mlaju, to je dne 25. in 26. aprila. Kakršno bo vreme stoto uro po mlaju, bo predvidoma ostalo prihodnja dva do tri tedne. Stota ura po mlaju je dne 25. aprila ob 9. uri 19 minut.

Po lunini spremembi se ravna tudi datum največjega krščanskega praznika, to je velika noč. Po tej pa se nadalje ravnajo vsi premakljivi prazniki cerkvenega leta. Velika noč je na prvo nedeljo po pomladanski polni luni. Zato tudi velikonočna nedelja ne more biti pred 22. marcem in ne po 25. aprilu. Kadar je pomladanska polna luna na nedeljo, se praznuje Velika noč naslednjo nedeljo. Letos je pomladanska polna luna v soboto, dne 5. aprila; prva nedelja po tej polni luni je 6. aprila.

Spominjamo se še Velike noči leta 1943, ki je bila dne 25. aprila. Tako pozno v tem stoletju ne bo več Velika noč. V prihodnjih letih bo najbolj pozna Velika noč čez 10 let, torej 1957 in sicer dne 21. aprila. Najbolj zgodnja Velika noč v tem stoletju bo leta 1951 in to dne 25. marca. Drugo leto bo Velika noč že 28. marca.

*

V aprilu ali malem travnu se prične novo življenje v naravi. Zato je s tem v zvezi mnogo zanimivih vremenskih pregovorov med kmečkim ljudstvom:

V aprilu nam je dež zares,
prav velik božji dar z nebes.
Moker april — dobra letina.
Aprilske svetle mesečne noči
sadnemu drevju škodo nosijo.
Slana v aprilu — strup polju.
Ves nasmejan pa spet žalosten,
ves osoren pa spet mil,
taka sta človek in april.
Kakor prva polovica aprila — tako poletje.
Dober mali — slab veliki traven.
Malega travna dež in sonce,
polnita skednje in sode.
Aprilov sneg — revnih kmetov gnoj.
Suh april zamori vse kali.
Po suhem aprilu — mokro poletje.
Moker april — suh junij.
Ako grmi malega travna,
dosti bo žita in sena.
Hladen april obilo kruha in vina prinaša.
Če so pred Markom pretopli dnevi,
po Marku mraz zapira dveri.
Topel in moker april — pinjo poln!
Ako lastovke že aprila gnezdijo,
mnogo krme, žita in telet obetajo.
Ako žabe v aprilu regljajo,
snega in dežja izprosijo.
Kolikor pred sv. Markom žaba reglja,
toliko po sv. Marku počiva molkla.
Hrošči, ki že malega travna letajo
velikega travna zmrzevajo.
Mnogo bo zrnja, ako se o sv. Juriju
vrana v setvi skriti more.
Čimprej v aprilu glog cvete,
tem prej žanjica s srpom na njivo gre.
Ako hrast že pred majem zeleni,
mnogo žita in vina bo ob bodoči letini.
Svetega Ambroža (4. VI.) toplo in lepo,
svetega Florjana (4. V.) bo deževno zelo.
Sveti Mark in sveti Jurij
se pogosto rad razburi.
Sonce sv. Jurija — mnogo jabolk nam obeta.
Ako sveti Jurij belca prijaha,
mnogo blagoslova z nebes prinaša.
Pred Jurjevem suho — po Jurjevem dež.
Ako žitne setve za Jurjevo zelenijo,
sveti Jakob že novi kruh v peč podaja.
Ako velikonočne dni sonce toplo sije,
jesenski kmet na skednju pri žitu solze lije.
Kakor veter na velikonočno jutro pihlja,
tako celo leto smer ima.

V vseh pregovorih in vremenskih napovedih je izražena stara skušnja, da je za dobro uspevanje kmetijskih pridelkov potrebno, da je mesec april, vlažen, zmerno topel. Sonce in dež naj se aprila menjavata »sedemkrat na dan«, saj zemlja v vigredi sproti vso vlago popije.

Jolanka:

Naš vsakdanji kruh

»Bog vam povrni, draga gospodinja«, se je zahvalil z ginjenim glasom ubog, star berač na vratih bogate kmečke hiše in s tresočo roko pobožal velik kos kruha, katerega mu je darovala dobrodušna kmetica. »Bog vam povrni, da ne bi nikdar ne vi ne vaši otroci stradali vsakdanjega kruha.«

Ko se je sključen odpravil dalje po prašni cesti, glavo sklonjeno globoko na prsi, se mi je v srce zasmilil: star, zdelan, betežen in nadložen mora hoditi od hiše do hiše, poslušati grenke opazke in pikre besede; le včasih mu usmiljena roka da milodar s sočutno besedo, brez oponašanja, češ da naj rajši dela kot prosjači. O, kako bridek je tak kruh, često orosen z vročimi solzami, ko se vsak grižljaj ustavi v grlu, a v srcu boli... skeli...

Vsi vemo prav dobro, kako neizmerno velik božji dar je vsakdanji kruh, zato pa tudi vedno znova ponižno zanj prosimo:

»Daj nam danes naš vsakdanji kruh...«

Ali si kdaj po napornem delu pod pekočim soncem poprosil mater za južino? Ali se spomniš, kako zelo ti je teknil kos črnega domačega kruha? Boljši se ti je zdel kot potica o Velikonočnih praznikih. — Ali pa, če je kruha ravno zmanjkalo in ga je mamica namenila šele naslednji dan peči, mar ni bil dan brez kruha daljši kot drugi dnevi, da se je vlekel v neskončnost, dasi so se tvoje oči stalno hrepeneče ozirale v kot pod Križanega, kjer je navadno stal hlebec? — Saj nisi bil lačen, o ne, a kruh si pogrešal. Tisti kotiček v želodčku, kjer je bil navadno shranjen, je tožil, — in zato ti niso pomagali še tako zabeljeni žganci preko te praznote. In ko so naslednji dan pekli kruh, da je dehtelo okrog oglov, se ti je zdel svet lepši in svetlejši? »Hvala Bogu, kruh je spet pri hiši!«

— — —

Često se spominjam na žalostne dogodke, ki so se žal pogosto dogajali po naši lepi domovini, ko so bledi in lačni otročički prosjačili okrog kmetij. V mestu je bilo hudo; kruh je bil redka dragocenost. Slišali so, da na kmetih kruh raste in ga je v izobilju. Pa so šli in s trepetajočimi srčeci hrepeneli po dišečem hlebcu. Oh, kako grozno otožne in v srce segajoče so bile njih velike oči, ko jim je kaka košata kmetica pred nosom zaloputnila vrata, češ naj beračijo v mestu in ne nadlegujejo poštenih ljudi. Prepričana sem, da to ni pošteno, da odrečeš potrebnemu kos kruha, če sam živiš v izobilju: Če je pravilen pregovor da: »En krivičen vinar deset pravičnih sne«, potem mora biti to tudi brez izjeme za kruh. Kako naj božja roka blagoslavlja tako skopost, ko nas je vendar Gospod z resnim obličjem opominjal: »Kar storite enemu mojih najmanjših, ste meni storili.«

Pa ne mislite, da so pri nas sami skopuhi. O ne, tudi mnogo lepega si lahko videl po naši zemlji, ko »ni vedela levica, kaj dela desnica«, pa saj je to videl On, ki vse vidi in vse ve, in bo tudi stotero povrnil.

»Očka, kaj pa je to?«, vprašuje sinček kazoč na prostrano polje ob hiši. »Kruh raste«, pobožno odgovori kmet in z očmi mehko poboža zeleno ozimino.

Da, kruh raste...

Ali si že kdaj videl prelepa pšenična polja, ko se polno klasje pripogiblje v nežni sapici in valovi pred teboj kot morje zlata v nedogled? Se mar spomniš skrivnostnega pošumevanja med visokimi žitnimi bilkami, ko se nagne vroč poletni dan, zlato sonce izgine za sinje obzorje in se vijoličaste sence spuste na dehteča polja? Tu raste kruh, kruh za kmeta, delavca, vaščana, v drobnih klenih zrnih je skrit blagoslov božji.

»Daj nam danes naš vsakdanji kruh...«

Prav živo mi je še v spominu mala podobica, ki sem jo kot otrok dobila v šoli: Zoreče pšenično polje, klasje je malo upognjeno proti tlom, kot bi težko nosilo obilen sad.

Zveličar stoji s svojimi apostoli ob robu njive. Njegova sveta dlan tehta polni klas, neskončno mile oči so uprte v svetlo daljo... Obrazi apostolov so napeti; vidi se, da pazno prisluškujejo njegovim besedam, ko jim v lahko razumljivih prilikah razlaga svoj vzvišeni nauk ljubezni in miru.

Čez vso sliko je bil razlit neki sveti mir, da se ti je zdelo, kako tudi polje in zemlja vpijata svete Odrešenikove besede.

Često se spomnim te podobice in vedno mi stopi v polni lepoti pred oči.

»Če pade kruhek ti na tla, poberi in poljubi ga!«

Naša babica je večkrat pripovedovala, kako lepo je bilo nekoč, ko so spoštovali stare navade. Ljudje niso poznali prepira, povsod je vladala bratovska ljubezen. Življenje je bilo zadovoljno in srečno, kruha v oblici, o »kartah« se ljudem še sanjalo ni...

Čemu je sedaj drugače?

Često mi to vprašanje muči srce, pa si nanj kar po svoje odgovorim:

Gotovo so bili naši predniki bolj pridni kot pa smo mi. S pobožno mislijo so pričeli vsako delo; lažje jim je šlo od rok, lepše je bilo opravljeno, ker ga je spremljala božja pomoč.

Njih ustnice niso poznale ostudnih kletvic in umazanih opazk, ki jih je naš »moderni« čas žal tako zelo raztrosil po vseh kotih, mestih in vaseh.

Nedelja jim je bila v resnici Gospodov dan, brez vsakega težkega dela; čas počitka in dušnega razvedrila. Da bi kdo v nedeljo opustil službo božjo, bi bilo sploh nekaj nedopovedljivega. V gostilnah ni bilo nikoli dopoldne godbe; šele popoldne po večernicah se je mladina veselo zavrtela pod lipo in zaplesala raj, da so naše brhke narodne noše frfotale v vetru.

Otroci so bili blagoslov božji; družin z enim ali dvema otrokoma sploh niso poznali, ker so zaupali v Boga. In ko so sedeli skupno okrog mize oče in mati v vencu cvetočih otrok, — ali ni Vsemogočni z ljubeznijo zrl nanje?

Vsak gost, tujec, berač, je bil pogoščen v Kristusovem imenu, vsak je rad pomagal svojemu bližnjemu, kjerkoli je mogel.

Zato je ljubezen rodila ljubezen, blagoslov — blagoslov...

A sedaj?

Kar smo sejali, to žanjemo. Sejali smo zavist, sovraštvo, jezo. Ali je že kdaj iz gnilega semena zrasel zdrav sad? Vsa vodila, ki so služila našim prednikom, smo zavrgli. »Ni moderno, starokopitno« in šli smo s časom naprej, naprej...

Klas, ki je poln, se skloni k tlom, dočim le prazna, puhla slama ošabno stoji pokonci...

Oh, ko bi se vsi vrnili pred oltar Vsemogočnega in ga s ponižnim srcem prosili, naj nam pomaga in blagoslovi naš vsakdanji kruh, ali bi ne bilo to lepo? Vsa zemlja bi cvetela in dehtela Njemu na čast, vsa srca bi gorela v svetem ognju in ljubezni, naše prošnje bi prodrle v nebo, ali bi se Gospod Bog mogel ustavljati? Mar se ne bi ljubeznivo sklonil nad našo ubogo zemljo in s polnimi prgišči raztrosil po njej blagoslova, da bi zavladal pravičen mir, da bi se ljudje razumeli in živeli v slogi in bratstvu?

O, da bi dočakali ta čas! O, da bi ne manjkalo kruha! O, da bi ga tudi vsi tisti imeli, ki ga sedaj stradajo in jim ga reže tuja roka v tuji zemlji!

»Daj nam danes naš vsakdanji kruh!«

IVAN CANKAR:

Naše veliko jutro

Dolga, temna stoletja smo živeli kakor v groznici, ki je glasnica smrti. Komur je Bog dodelil mehko dušo, k sanjam nagnjeno, v zvezde zamaknjeno, zvesto dušo, ki ne pozna nasilja in veruje v pravico, tak človek je kmalu ponižen hlapec svojemu sosedu. Ker ta sosed nima mehke duše, pač pa ima prostrano posestvo in potrebuje sužnjev, da delajo zanj in za imenitnike, njegove goste.

Tako smo živeli dolga stoletja, kakor nekoč v stari Kartagi sužnji Hamilkarjevi, o katerih nam pripoveduje Flaubert. Lačni in goli smo uklenjeni gonili silni mlin, od zore v mrak... od zore v mrak... brez nehanja, mleli žlahtno pšenico za gospodarja, strmeli s kalnimi očmi in od gladu razpaljenimi ustnicami na bleščečo belo goro, ki je kipela zmerom višja izpod mlina, izpod našega trpljenja. Le ob velikih svečanostih, v razposajenosti in pijanosti, kar tako mimogrede in kakor v posmeh nas je Hamilkar za en večer, ah, le za en sam večer izpustil, nam odklenil verige, da smo se blazni zagnali v to sladko belo goro, zarili se vanjo, nasitili za en večer; za en večer. In hvaležni smo bili usmiljenemu gospodarju, molili smo zanj v svojem srcu. Naslednje jutro nas je zopet uklenil in pričel se je strašni, večni kolobar... od zore v mrak... od zore v mrak... Nihče med nami se ni upal pomisliti, da bi lahko bilo drugače in da Hamilkarjev ukaz ni božji ukaz. —

Nezaslišano je bilo trpljenje Gospoda našega, Jezusa Kristusa. Ker trpljenje njegovo je bilo trpljenje vesoljnega človeštva od stvarjenja do sodnega dne. Ko je na Cvetno nedeljo jezdil v Jeruzalem in so ga obsipali s cvetjem, nastlali mu z oljkovimi mladikami zmagoslavno pot, klicali mu hozana, je bil tih in žalosten pogled njegovih žalostnih oči; gledal je v nezvestobo, v ponižanje, v neizmerno bolečino in v smrt. Na Oljski gori se je Bog sam razjokal pod težo svoje bridkosti, razjokal se s krvavimi solzami ob grozoti, ki jo je videl pred seboj. In prosil je, Bog sam je prosil: »Daj, da gre ta kelih mimo mene!« Vesoljno človeštvo je malodušno klečalo na tleh, trepetalo, omahovalo za trenotek, ni omahnilo. Mir je segel v dušo, ki je spoznala, da je za poveličanje in vstajenje treba ponižanja in smrti na križu.

Njega čistega, so gonili od Ane do Kajfa, gonili so ga uklenjenega, zasmehovali so ga, pljuvali mu v sveti obraz; bičali so ga, kronali ga s trnjem, da je lila kri na uboga lica. Vse je tako moralo biti; kajti rečeno je, da skozi noč bridkosti, ponižanja in trpljenja vodi pot v poveličanje.

Trikrat je omagal Kristus pod križem, trikrat so se mu zastrle oči. In ko so ga razpeli na ta strašni križ, ko so vadljali pod njim za njegovo rdečo haljo, rdečo od božje krvi, je zaklical On sam, zaklical v neznani bolesti: »Bog, o Bog, zakaj si me zapustil!« — Tudi to je moralo tako biti. Zakaj treba je bilo Sinu božjemu, treba je človeku, narodu in človeštvu, da pred sijajnim vstajenjem svojim toči krvave solze na Oljski gori, treba mu je Judeža izdajalca, krivičnih sodnikov, zasmehovanja in bičanja in trnjeve krone, treba križeve poti in povišanja na križ. In tudi je bilo treba omahovanja, dvoma, bridkosti in malodušnosti: ker malodušnost je rodna mati najgloblje vere in najvišje moči. —

Ta sveta povest je naša povest! Je povest vsakega trpečega človeka, vsakega trpečega naroda; je povest trpečega človeštva, ki se je samo napotilo na Golgato, samo se razpelo na križ. —

Dolga, temna stoletja smo brodili po močvirju, s potrtim srcem, s plaho dušo, brez upanja, brez vere v svetlobo in življenje, zakrknjeni v svoje ponižanje, v svojo sramoto in bridkost. Ali planil je silen vihar, razgnal je oblake, ugledali smo sonce in ugledali pot. Nič več nevere, nič več nezaupanja — ven iz močvirja, ven iz teme! —

Morda ni še dan Vstajenja, morda je šele Cvetna nedelja in je pred nami še Oljska gora in križev pot in Golgota. Ali naj se zgodi, kar se more zgoditi! V naših srcih je zapisano, v evangeliju, da vstajenje pride, ker mora priti. Pa bodi še več bičanja in ponižanja, bodi pot na Golgoto še tako strma in strašna — uprimo oči v sonce: naše veliko jutro je blizu, v lica nam diha rosna zarja njegova. —

CVETNA NEDELJA

(Nadaljevanje s 1. strani.)

tatom Janezom, pijančkom Matijem in svojimi delavci na opekarni, razobešal na lipi pred cerkvijo nemško zastavo s kljukastim križem in na platnu pod njo napis: »Živijo Hitler!«

Ko so to delo opravili dozdevno neopazno, so izginili v bližnjo Jančevo gostilno, da bi opazovali, kako bo vplivalo njih »junaštvo« na ljudi, ko pridejo iz cerkve. Ali si bo upal kdo sneti zastavo? Ali bodo ljudje mislili, da so Nemci zasedli vas? Morda! Saj so že zjutraj videli zrakoplove! — Niso pa slutili, da jih je videla skozi okno kuharica Marija, ki je o njih početju obvestila župnika Matevža.

»Ne, na cerkvenem svetu ne boste varali ljudi, neverni, državi nezvesti petokolonci. — Marija, pokliči takoj po maši Blažičevega Franceta k meni. Pogumen fant in dober telovadec je.«

»Pred cerkvijo ga bom čakala. Fantje pridejo prvi iz nje.«

*

»Prav, Marija!«

Maša je minila. Farani so prihajali iz cerkve in se ustavljali na cesti, da bi poslušali občinska oznanila. Opazili so nemško zastavo in pod njo napis. Čudili so se in ugibali, kaj naj to pomeni.

Kuharica Marija je poklicala Blažičevega Franceta, ki je imel župnika zelo rad in takoj stekel k njemu.

»France, poglej tam na lipi pred cerkvijo nemško zastavo in pod njo napis. Grof Baumgartner in trije njegovi pomagači so jo obesili med mašo tja gori. Pojdi, snemi zastavo in napis in nesi oboje v Jančevo gostilno! Tam so grof in njegovi pomagači. Ali si upaš, France?«

»Upam! Nimam še dvajset let, a se ne bojim ne nemškega grofa, ki mi je bil vedno zopern, ne njegovih treh pajdašev!«

In že je zginil, stekel pred cerkev, splezal na lipo, snel zastavo in napis, povedal ljudem, kaj se je med mašo zgodilo in odšel v spremstvu treh prijateljev v gostilno. Tam je vrgel na mizo pred grofa zastavo in napis in dejal: »Gospod grof, tu so vaše stvari. Poberite jih in odnesite! Ne obešajte jih nikdar več! Tu živimo Slovenci in ne maramo ne Nemcev ne Lahov!«

Grof je prebledel, stisnil ustnice in jezno gledal. France je pa s svojimi prijatelji odšel.

»To nam ni uspelo, a nič ne de«, je omenil grof. »Izvršiti moramo še drugi posel. Nad župana in nad župnika pojdemo, da podpišeta prošnjo, naj nemška vojska zasede te kraje.«

Odšli so na županstvo. V občinskem uradu je bilo mnogo ljudi. Zato je morala grofova deputacija nekaj časa čakati. Ker je hotel grof zaupno govoriti z županom, ga je prosil, naj odslovi vse ljudi iz pisarne. Ker je bil župan Tratnik radoveden, kaj hoče grof od njega, je naprosil stranke, naj nekaj časa počakajo pred sobo.

Grof je s svojimi spremljevalci raztolmačil srčno željo, naj bi občina podpisala že od njega sestavljeno prošnjo za nemško zasedbo. Župan je grofa debelo gledal in odgovoril, da mu ne more ustreči, ker mora za vsako važnejšo stvar sklicati občinsko sejo.

»Kaj seja! Čemu seja? Hitler je premagal Poljsko, Francijo, Belgijo, Holandijo, Luxemburško, Dansko, Norveško, Rumunijo, njegovi zaveznici sta Bolgarija in Italija in z Rusijo ima prijateljsko pogodbo. Nemčija je bogata in zmagovita država. Ali naj zasede te kraje Italija, ki je od nekdaj naš sovražik?«

Župan je poslušal, molčal in končno odločil: »Za vsako važno stvar je potrebno posvetovanje in sklepanje celotnega občinskega odbora.«

Tako je odpravil grofa in njegove tri tovariše, ki so nato odšli k župniku.

Pred slepim starcem je bil grof predrzen. Zahteval je, da mora župni urad takoj podpisati prošnjo za nemško zasedbo in še nasvetovati županu, da stori isto. Modroval je: »Kakšen pomen ima, da bi se kdo boril z Nemci? Srečni moramo biti, da nas zasede Nemčija. Pod Hitlerjevim pogumnim vladanjem bodo ti kraji prospevali. Podpišite takoj, da ne bo prepozno.«

Župnik Matevž je vstal. Pograbila ga je nekaka sveta jeza in silna nevolja.

»To, kar od mene zahtevate, gospod grof, je politična zadeva, v katero se ne vtikam! Tudi predrzno je, če mislite, da bom na stare dni umazal svoje ime. Niti Nemcev niti Lahov ne bomo klicali semkaj. Če bo kdo zasedel te kraje, kar je pa danes še dvomljivo, saj se je vojna z našo državo šele začela, se bomo pač sili morali udati! Ljudstvo pa pustite pri miru!«

Grof je jezno odvrnil: »Gospod župnik, kesali se boste! Kdor ni z nami, je zoper nas. Pohodili ga bomo kakor mrčes.«

»Gospod grof, na te besede rečem samo to, da smo vsi v božjih rokah. Nad nami gospoduje Bog in če ga priznamo in prosimo, se nas bo usmilil. Saj njegovo usmiljenje traja od roda do roda njim, ki mu v vdanosti služijo. Napuhnjene in mogočne vrže iz prestola, nizke pa poviša.«

Te besede je govoril župnik s povzdignjenim glasom, grof pa se je smejal in odhajaje s svojo trojico dejal: »Še enkrat rečem, da se boste kesali!«

Ko je bil gospod Matevž sam, se je zgrudil na klečalnik pred Križanim in vzdihnil: »Gospod, ne zadržuj daleč svoje pomoči, ozri se na našo obrambo! Reši nas pogube!«

Limbarski:

UBEGLI KOLAČ

Bilo je popoldne na Veliko soboto. Pri podružnici sv. Štefana so pritrkavali zvonovi in naznanjali, da je končan blagoslov velikonočnih jedil. Pestra vrsta deklet se je pomikala od cerkve z jerbasi na glavah. Le Bunčkova Francka je bila nekam zamišljena in redkobesedna. Dekleta so ugibala, odkod je njena resnost in so uganila, da jo teži prijetno breme, ali pa je ponosna na svoj jerbas, ki je bil pogrnjen z lepim belim prtom in okrašen s čipkami in s pletenino. »Ako je že zunanjost tako bog ta, kakšna mora biti šele vsebina«, so modrovala dekleta in kar nič jim ni ugajalo, da jih je Francka prekosila.

»Drži se pa, kot bi ves svet nesla«, so jo obirala med potjo. »Le kje je dobila toliko nakitja?«

»Ukradla ga nisem«, jih je Francka pikro zavrnila.

»Saj vemo«, so popravljala, da bi jim ne zamerila. »Oh, kako si čudna!«

»Moj jerbas vam ni všeč, ker je najlepši in ga vsakdo pogleda...«

»I seveda«, so šaleč se, pritrdile. »Škoda, ker ne vemo, kaj je notri...«

»Ali sta radovedne«, se je Francka porogljivo nasmehnila.

»Na vso moč in še nekoliko povrhu«, je rekla Čurnova Lenčka med glasnim hihitanjem.

Francka se je norčevanja hitro naveličala. Podvojila je drobne korake ter jih hotela prehiteti. Tedaj pa je nekoliko omahnila, kar je imelo neprijetne posledice. Jerbas ji je padel z glave, prav ko se je hotela posloviti. Klobase, hren in še nekatere drobnarije so sicer ostale na mestu, ubežalo pa je leseno rešeto, ki je bilo v jerbasu namesto kolača.

»Zdaj pa le vemo, kaj je notri...« Dekleta so se ustavila in gledala Francko, ki je osramočena pobirala jedila. »Kolač je pa pobegnil«, so se norčevala. »Domov se mu je mudilo.«

Novice iz vsega sveta prinaša dnevno

»WELTPRESSE«

zlaja Britanska obveščevalna služba
Cena za naročnike: mesečno 4,5 Š.
Naročila: „WELTPRESSE",
Celovec, Funderstraße 1
Telefon 3651-38. 351

TISKARNA KNJIG IN ČASOPISOV - ZALOŽNIŠTVO

KNJIGOVEZNICA IN KLIŠARNA

CARINTHIA

CELOVEC · VOLKERMARTER RING 25 · TELEFON 36-51

Vodstvo slovenskih radijskih oddaj

želi vsem svojim poslušalcem in sodelavcem

VESELE VELIKONOČNE PRAZNIKE.

Obnovite znanje angleščine!
Čitajte
"MORNING NEWS"
dini dnevnik v Avstriji, pisan v angleščini
Mesečna naročnina znaša 4,5 šilinge.
Naročila: „MORNING NEWS",
Celovec, Funderstraße 1.
Telefon 3651-38.

Prav vesele in zdravja polne velikonočne praznike želi svojim cenjenim odjemalcem

trafikant,
ENGELBERT HRASDIL,
306 Celovec, Glavni kolodvor 306

Prav srečne in zdravja polne velikonočne praznike želi svojim cenjenim odjemalcem

prodajalna časopisov
RUDOLF PERAK
Celovec, Beljaška cesta 12. 307

Srečno in veselo Veliko noč želi svojim odjemalcem

prodajalna časopisov
ANNA SKALA,
Celovec, Kolodvorska ul. 35. 305

Prav vesele in zadovoljne velikonočne praznike želi svojim cenjenim odjemalcem

prodajalna časopisov
NIKOLAUS KRAMMER
Beljaška cesta 21 308

Veselo Veliko noč želi
HANS KREUTZ,
trgovina z radijskimi aparati in strokovna popravljalnica,
Celovec, Kramergasse 11.
Telefon 21-73. 253

Vesele, milosti polne velikonočne praznike želi Belokranjcem, živečim v Avstriji, J. K. iz Suhorja. 314

Vesele in res srečne velikonočne praznike želi svojim spoštovanim odjemalcem prodajalna časopisov,
Murer Georg, Celovec, Novi trg. 304

VESELO VELIKO NOČ
želi vsem dopisnikom in sotrudnikom
Uredništvo „Koroške kronike"

Vesele in blagoslovljene velikonočne praznike želi vsem svojim prodajalcem in odjemalcem
uprava
„Koroške kronike"
Celovec, Funderstraße 1.
Telefon 36-51/38

Velikanočna nagradna križanka

BESEDE POMENIJO:

Vodoravno: 1 kratica za svojeročno, 3 riba bistrih potokov, 9 moško ime, 1 medmet, 15 ima zajec na glavi, (za njega primerno zajca), 17 po njemu se nam toži v tujini, 18 velika morska žival, 19 doba, 21 kratica za post scriptum, 22 nada, 25 pasja pasma, 31 glav. mesto Jugoslavije, 32 dragocena kužuhovina, 37 razbojnik, ki so ga farizeji izpustili namesto Kristusa, 41 žival z oklepom, 43 vstaja, pobuna, 45 moško ime, 48 veznik, 49 plemič starega kova, 53 nevernik, malikovalec, 55 zelo lahka tvarina, 60 del kuhinje, 63 prvi zlog Ogleja, 65 strelno orožje, 67 služabnik, 69. južnoameriška država, 70 slovenski jgodovinar, 72 števnik, 73 srbsko moško ime, 74 dan v tednu, 77 mesto v Srbiji, 80 ime slav. papeža, 83 nasprotno od prihod, 85 mesto na Štajerskem, 86 iz nje čitamo in se učimo, 87 čipkarski izdelek, 89 pokrajina v Grčiji, 90 ruski zunanji minister, 91 oseb. zaimek, 92 del pohištva, 93 poslanec, 94 morska riba, 95 še nerazvita žaba, 97 prvi zlog matere, 98 mesto v južni Srbiji, 101 nikalnica, 102 sv. pisem. oseba, 104 vstavi: j, v, 105 nasprotno od novo, 106 moč (množina), 107 raste na glavi, 108 predlog, 109 veznik, 110 moško ime, 111 trije enaki soglasniki, 112 del gostilniške opreme, 113 prebivalec neke balkanske države, 114 važna oseba pri časopisu, 115 del cerkve, 116 mesto v Jugoslaviji, 118 vodna zverina, 120 star kovani denar, 121 ubožec, 123 zdravi bolno živino, (pomaga bolni živini), 127 pripadnik starega slovanskega naroda, 129 predplačilo, 130 Slovan, 132 čutilo, 134 izdelek domače obrti (tkivo), 135 roparska žival, lovi posebno ribe v vodi, 136 nikalnica, 137 del ladje, 139 moško ime, 140 gledališče s petjem, 142 deško ime, 144 prošlo leto, 145 števnik, 147 vprašalnik, 148 bojno orožje, 149 glavno mesto Francije, 150 kratica za ta teden, 151 rodoviten kos zemlje sredi puščave, 153 skrajna točka v morje segajoče celine, 154 del glave, 155 moško koledarsko ime, 156 trije enaki soglasniki, 157 del kmetijskega stanovanja, 159 skrajšana vprašalna členica, 160 prvi zlog Urbana, 161 pokrajina v Mali Aziji, 162 padavina, 163 francosko moško ime, 164 nam popravi zobe, 166 ime rimskega cesarja, 168 prebivalec stare Ilirije, 170 števnik, 171 ga kmet zelo ceni, 173 del trupla, 174 sv. zakrament, 176 glas krave, 177 v njem se gledamo, 178 sosed, 179 žensko ime, 181 znan slovenski cerkveni učenik in dušni pastir, 182 oseb. zaimek, 184 predlog, 185 staroveška pokrajina v Prednji Aziji, 188 vstavi i, e, 189 del drevesa, 191 del glave, 192 dan v Velikem tednu, 193 medmet, 194 isto kot 182 vodoravno, 195 domača beseda za mladeniča, 197 nekoga za nos voditi, 198 kratica za krono, 199 plahost, strah, 200 če nista skupaj, sta..., 202 dan v Velikem tednu, 206 tekoča maščoba, 207 truplo, 208 dve zaporedni črki abecede, 210 papeško svečano pokrivalo, 211 severoameriška pokrajina, 212 nedelja pred Velikonočjo ter nje cerkveni dogodek, 217 star zlatnik, 219 sv. pism. oseba, 221 dva enaka samoglasnika, 222 kraj v Korotanu, 223 se napravi pozimi na drevju, 224 oblika pomožnega glagola, 225 čisto zraven, 226 stari očka, 227 običaji, šege, 228 del jadrnice, 230 sv. pisem. oseba, 231 dragocena tekočina, 232 kratica za: to je, 234 domača beseda za očeta, 235 veselo vinogradniško opravilo, 236 osebni zaimek, 237 zaporedni črki abecede, 239 veznik, 240 osebni zaimek, 241 bodičasta žival, 243 obrtnik, 245 goličavo gorovje v Jugoslaviji, 246 del voza, 247 oblika pomožnega glagola, 248 kratica za opombo, 250 začetnici znanega slov. pesnika, 252 zaporedni črki abecede, 253 prvi zlog žene, 254 isto kot 144 vodoravno, 256 podoba, 259 členica, 261 kvartopirski izraz, 262 bojna obrambna naprava, 264 stavba, 265 poljsko moško ime, 266 svečan praznik in njegov cerkveni dogodek, 278 nas greje pozimi, 279 z njimi dihamo, 280 del obleke, 281 znanilka pomladi, 285 prva dva zloga Amalije, 286 obuvalo, 288 turški bog, 289 večno, 290 moško ime, 293 moško ime, 294 števnik, 295 rabi slikar, 297 žensko ime, 298 časovna mera, 299 reka na Tirolskem, 301 moško ime, 303 domača beseda za kravo mlekarico (dve besedi), 304 osebni zaimek, 305 predpotopna žival, 306 zemljepisni izraz, 307 vzročni veznik, 308 majhen ptiček, 311 vojak nakonju, 312 tečna hrana, 313 z njimi se drsamo po ledu, 315 samica od 11 navpično, 319 gora v Korotanu, 320 ženski glas, 321 divja tropična žival, 322 isto kot 179 vodoravno.

Navpično: 1 žensko koledarsko ime, 2 isto kot 261 vodoravno, 4 pesnitev, 5 sibirska žival, jo zelo cenijo radi krzna, 6 kratice za ta mesec, 7 kratica za rimsko katoliški, 8 domača beseda za pomlad, 9 sorodnik, 10 moško ime, 11 zver, 12 del okna, 13 del kolesa, 14 pripadnik starega razbojniškega naroda, 15 pouk, 16 žensko ime, 20 utežna mera (kratica), 21 Gospodov dan, 23 zraven, 24 ribiška potrebščina, 25 žito, 27 prometno sredstvo, 28 alkoholna pijača, 29 huda bolezen (metljavica), 30 gora v Julijskih Alpah, 33 potne srage, pot, 34 glavno mesto evropske države, 35 moško ime, 36 dekliško ime, 37 moško ime, 38 kemična kratica za srebro, 39 medmet, 40 sv. zakrament, 42 dva enaka samoglasnika, 44 lunina sprememba, 45 prvi zlog bale, 46 zaporedni črki abecede, 47 naj ga vsak rodoljub spoštuje in naj ga nobeden Slovenec ne zataji! 50 največji sovražniki kristjanov v prošlih stoletjih, 51 prva žena, 52 poslednji, 53 plemenitnik, 54 koristna domača žival, 55 samostanski predstojnik, 56 kazalni zaimek, 57 osebni zaimek, 58 isto kot 230 vodoravno, 59 slov. pesnik in pisatelj, 61 dolgonoga ptica, 62 isto kot 154 vodoravno, 64 živina, 66 reka po Španisko, 68 glodavec, 69 letni časi, 71 skrajšana členica, 74 glas nebogljenih ptičkov, 75 karpatsko gorovje, 76 slov. pesnik, 78 moško koledarsko ime, 79 prvi zlog Eskima, 80 del gradu, 81 žensko ime, 82 dva enaka soglasnika, 84 majhen griček, 85 pritlikavo drevo, 87 vrsta otroških igralnih kart, 88 mična žuželka, 94 slovanski narod; je mnogo trpel pod nemškim nasilstvom, 95 reka v Sloveniji, 96 skupina zvezd, 98 hiter, 99 znamenit grad na Slovenskem, znan iz turških bojev, 100 slov. pisatelj, 103 nas nese h krstu, 105 otok v Sredozemskem morju, 108 zemljepisni izraz, 109 imenitna stavba, 110 del obraza, 113 praznovanje imena, 115 visoka plemkinja, 117 slovniški izraz, 119 del posode, 122 prvi zlog roke, 123 dalekosežno svetilo, 124 predlog, 125 glavna srčna žila, 126 števnik, 131 obmejno gorovje, 133 pravljični izraz za edinega sinčka, 136 nasprotno od visok, 137 strahovit človek, 138 zgodaj, 140 lepo vedenje, 141 dekliško ime, 142 žito, 143 slovensko ime za pusta, pustno šemo, 144 votla mera, 146 mesto na Koroškem, 147 puščavska žival, 148 francoski plemenitaš, 152 reka na Koroškem, 156 odmev, 158 stavba, 163 mesec v letu, 164 del roke, 165 množina od 103 navpično, 167 mesec v letu (slovensko ime), 169 vladar, 172 del voza, 173 del živalskega telesa, 175 množina od 151 vodoravno, 180 si napravi ptica za svoj zarod, 183 hram božji, 186 žensko ime, 187 prvi zlog Antona, 190 slovenski pisatelj lepih pravljic in basni (ime in priimek), 192 množina od 189 vodoravno, 194 južna rastlina, 195 moško ime, 196 del hiše, 197 zver, 199 prvi zlog babice, 201 nasprotno od volje, 203 notranji občutek, 204 prvi zlog ednine, 205 morje ob kitajski obali, 207 prislov kraja, 209 nasprotno od poraza, 210 sodrug, 212 cerkvena posoda, 213 žena, ki ji je umrl mož, 214 prvi zlog Aškerca, 215 združnost, 216 snažen, lep, 218 isto kot 170 vodoravno, 220. isto kot 172 navpično, 229 šolski predmet, 232 sveto mesto, 235 vrtna cvetica, 238 nekdaj, 242 del suknjiča, 244 sv. pisem. oseba, 249 mesto na Koroškem, 251 znese kokoš, 252 žuželka z kleščami, 255 isto kot 126 navpično, 257 gora v Sloveniji, 258 reka v Jugoslaviji, 260 glava družine, 263 otep, povoj slame ali krme, 266 srbska beseda za volka, 267 tropična žival (volna), 268 prebivalec Albanije, 269 vrtna cvetlica, 270 moško ime, 271 telovadna vežba, 272 slasten sadež, 273 lahen vetrič, 274 predlog, 275 prebivalec občine, 276 moško ime, 277 samec od 54 navpično, 280 vstavi h, j, 282 dva enaka samoglasnika, 283 živinska hrana, 284 žensko ime, 287 zločinsko dejanje, 291 moderno prevozno sredstvo, 292 nekoč, 296 moško ime, 298 razum, 299 predlog, 300 pripadnik germanskega plemena, 302 ploskovna mera, 308 kratica za konjsko silo, 309 pečina, 310 rabimo pri peki kruha, 311 vprašalni zaimek, 314 francoska členica, 316 kratica za delniško družbo, 317 isto kot 237 vodoravno, 318 turški dostojanstvenik.

Pravilne rešitve pošljite najkasneje do 20. aprila 1947 na uredništvo »Koroške kronike«.

Izžrebali bomo dvanajst pravilnih rešitev ter jih nagradili s sledečimi nagradami: prva, druga in tretja nagrada po en roman Ivana Cankarja »Križ na gori« s tekočimi številkami, v platno vezan; četrta, peta in šesta nagrada po en roman »Križ na gori« v platno vezan brez tekočih številk; sedma osma in deveta nagrada po eno lepo slovensko knjigo, v platno vezano; deseta, enajsta in dvanajsta nagrada po en roman »Križ na gori«, broširan.

Nagrajene rešitve pa bomo objavili istočasno z rešitvijo križanke v naši številki 25. aprila 1947. (Glej opombo na strani 7.)

»Koroška kronika« izhaja tedensko vsak petek in stane dostavljena po pošti ali raznašalcu 90 grošev mesečno. Naročnino je treba plačati v naprej. — List izdaja Britanska obveščevalna služba. Uredništvo in uprava lista sta v Celovcu, Völkermarkter Ring 25/I. Telefon 3651. Rokopisi se ne vračajo.